

E-õpikud vallutavad klassiruumid

Eesti on ekspertide sõnul e-õppes maailmas esirinnas. Ent muret tekitab see, et koolides pole elektrooniliste õppematerjalide kasutuselevõtuks piisavalt vahendeid. lk 2–3

Tagurpidi katusega ülikoolihoone

TÜ Narva kolledži uus õppehoone on peale kaubanduskeskuste ja kasiinode pea ainus sel sajandil piirilinna ehitatud ühiskondlik hoone. lk 8

Urmas Reinsalu nõuab palgatõusu

Rohkem kui viie tunni pikkuseks veninud eelarvevaidluste järel andis IRL-i esimees Urmas Reinsalu mõista, et tema erakond palgatõusunõuetest ei tagane. lk 6

Advokaat: Breiviki karistus on üksindus

Norra advokatuuri eksjuht rääkis intervjuus Eesti Päevalehele riigi õigussüsteemi ja meedia tegevusest Breiviki kohtuasja ajal. lk 10

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 212 | KOLMAPÄEV, 12. SEPTEMBER 2012

ajaleht.epl.ee

Foto: Ilmar Saabas

Mustpeade maja ootab linlaste toetust

Pealinnas kogutakse allkirju Mustpeade maja tagastamise vastu. Pöördumisele allakirjutanute eesotsas on Eri Klas, Olav Ehala ja Jüri Kuuskemaa. Avalik arvamus aga maja tagastamist ei mõjuta, otsuse langetab kohus. lk 15

SIIN SAAD
ANDA OMA
HÄÄLE
MUSTPEADE
MAJA
TOETUSEKS

Teistsuguse nahavärviga Eesti tänavatel

Eestlased suhtuvad paremini välismaalastesse, kes on pärit rikastest riikidest. Väestest riikidest tulnutesse suhtutakse eelarvamuslikumalt, selgus Tartu ülikooli sotsioloogiamagistrantide tehtud uuringust. Nad intervjueerisid Hiinast, Indiast, Pakistanist, Kenyast ja Kamerunist pärit inimesi, kes elavad ajutiselt Eestis. Küsitletud ütlesid, et ehkki Eesti pole rasistlik maa, tuleb aeg-ajalt ette ebameeldivaid vahejuhtumeid.

„Olen elanud aastaid Euroopa riikides, sealhulgas Eestile lähedases Rootsis, kuid midagi sellist nagu siin pole ma kuskil kogenud. Tänaval vaadatakse mind pidevalt. Algul arvasin, et inimesed vaatavad mind, sest nad soovivad minuga rääkida. Nõudis aega, et mõista: inimesed ei vaata mind sellepärast, et tahaksid minuga suhelda, vaid lihtsalt uudishimust,” rääkis Kamerunist pärit doktorant.

„Ma usun, et enamik välismaalasi, kes on siia õppima või töötama tulnud, lahkuvad kas aasta varem või aasta hiljem, aga nad kõik lahkuvad. Keegi ei taha ennast tunda kõrvalejätuna. Inimesed on küll sõbralikud, aga ikkagi on arenemiseruumi. Praegu ei tunne ma ennast siin koduselt. Ma ei taha, et keegi hakkab minu lapse käest uurima, miks ta on tumedanahaline,” kinnitas Indiast pärit mees. lk 4

JUHTKIRI

Digiõpik tuleb niikuinii

Uus õppeaasta algas tehnoloogia tähe all. Rahvusvaheline meedia kirjutab Eesti Proge-Tiigritest ja paari päeva eest esitleti esimest eestikeelset digiõpikut. Kui programmeerimine on alles tulevik, siis digiõpikud on juba kohal.

Digiõpik kergendab koolikotti, näitab videoid, laseb kuulda loomahääli, võimaldab mudeleid kokku panna, pakub mõistatusi, aitab vajaliku info ja lisamaterjali leida sekunditega. Ja nii edasi ja nii edasi ja nii edasi – võimalusi on lõputult. Seade on lastele omane, nad on sellega harjunud ja see meeldib neile. Uuringud toetavad digiõpikuid samuti, sest need suurendavat huvi õppematerjali vastu ja siis paraneb õppeedukus.

Teisalt ei nõua palju mõttetööd, et leida digiõpikutele vähemalt sama palju vastuargumente. Neist esimene ja olulisim on väga lihtne: digiõpik nõuab tahvelarvutit. Tahvelarvutid on aga kallid ja suur osa lapsevanemaid neid endale lubada ei saa. Kui mõni üksik kool saabki, suureneb koolidevaheline lõhe. Pealegi purunevad tahvelarvutid kergesti – kui esimese klassi laps raamatu maha pillab, on õpetajal seda valu vaadata, ent raamat jääb enamasti enam-vähem terveks. Kui ta aga katkise iPadiga koju tuleb, on vanemate rahakoti valu mitu korda suurem. Peale selle väsitavad tahvelarvutite ekraanid silmi, akud ei pea vastu ja viimaks pakub tahvelarvuti palju

Uued lahendused
Õpilased kasutavad kõiki digiõpiku pakutavaid lahendusi juba praegugi.

võimalusi õppimise asemel muud teha. Ka näitavad psühholoogiauuringud, et üleüldine digiteerimine mõjub meie mälule, loovusele ja õppimisvõimele.

Digiõpiku plusse ja miinuseid võib loetleda lõputult, ent on selge, et üksnes paberi-pliiatsi koolitunnid on kauge minevik. Seda enam, et õpilased kasutavad kõiki digiõpiku pakutavaid lahendusi juba praegugi, digiõpik paneb need lihtsalt kokku ja toob iga lapse koduse arvuti ja uudishimu õhmal ja koondavamal kujul klassiruumi. Seetõttu peaksime kiiremas korras tegelema küsimusega: kuidas? Peame leidma viisi, kuidas muuta tahvelarvutid odavamaks, tugevamaks ja andmemahukamaks, nende akud kestvamaks ja ekraanid tervislikumaks. Viisi, kuidas saavutada uue tehnoloogia ja õpetajate parim võimalik koostöö – et tehnilised vahendid muudaksid õppe nii efektiivseks, et veedaksime digitehnikaga tulevikutunnis paradoksaalsel moel vähem aega ja põhirõhk läheks suulisele arutelule. Viisi ja riiklikul tasandil ka vajaduse, kuidas koole tahvelarvutitega varustada. See kõik võtab aega. Sellepärast on viimane aeg vaikselt liigutama hakanud tiiger taas hüppama panna, sest digiõpikud tulevad niikuinii. ●

REPLIIK

Jõllitamise koorem

Osas Eestis töötavaid või õppivaid tumedama nahavärviga inimesi kurdab ebameeldiva tähelepanu ehk jõllitamise üle. Tuttav tunne: riikides, kus domineerib tume nahavärv, olen täpselt sama kogunud. Alguses on „superstaariks” olla lõbus, aga pikapeale muutub koormavaks. Seda nähtust kaotada on paraku raske, sest inimese silm kipub lausa vägisi ebatavalisele pidama jääma. Kuid seda, kas pilk on sõbralik või vaenulik, peaks küll saama kasvatusena kujundada. Mina olen valgeks vähemuseks olles kogunud valdavalt sõbralik-uudishimuliku suhtumist. Sama võiksime me kõik pakkuda Eestis kohatavatele tumedama nahavärviga inimestele. ● **Villu Zirnask**

Lk 4–5: Eesti teistsuguse nahavärviga inimeste pilgu läbi
Lk 5: Kuidas päästa noored kirjaoskamatusest?

TAPMISTE JA MÕRVADE ARV VIIIE AASTA VÄIKSEIM

Justiitsministeeriumi statistika andmeil sooritati tänavaid esimese kaheksa kuu jooksul 27 488 kuritegu, mida on 606 võrra vähem kui aasta tagasi. Vähem on vargusi, kelmusi ja röövimisi ning rohkem kehalisi väärkohtlemisi ja liikluskuritegusid. Vähenenud on ka raskete isikuvastaste kuritegude juhtumid – tapmist ja mõrva arvu on viiemase viie aasta väikseim. **Delfi**

ILVES JA ESM

President Toomas Hendrik Ilves kuulutas eile välja riigikogus 30. augustil kinnitatud Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) asutamislepingu ratifitseerimise ja rakendamise seaduse. **EPL**

Digiõpik toob e-õppele uue hingamise

Eile tutvustati Eesti esimesi tahvelarvutis olevaid digiõpikuid, juba sel aastal peaks tulema lisa.

Kõigil koolidel ei pruugi olla tahvelarvutite kasutusele võtmise jaoks piisavalt võimalusi.

Kirjastajaid paneb muretsema e-õpikuid ohustav piraatlus, mille vastu tugev kaitse puudub.

Anna-Liisa Villmann
uudised@epl.ee

Eesti Päevaleht katsetas kahe kooliõpilase peal, kui kaua uued Koolibri kirjastuse digiõpikud neid tegevuses hoiavad. Seitsmeaastane Klaus sai enda kätte 1. klassi loodusõpetuse õpiku ja kümneaastane Kaspar 4. klassile mõeldud eesti keele õpiku. Poistel oli võimalik digiõpikut lapata ja proovida ülesandeid lahendada. Nende huvi nüüdisaegse tahvelarvuti õppematerjali vastu oli piisavalt suur, nii et nad tegid ülesandeid enne nihelema hakkamist ligi tund aega.

Poisid nentisid, et kokkuvõttes meeldib neile digiõpik paberraamatust rohkem. „Päris samad [õpikud] ei olnud, sest digiõpikus on teksti juures videod. [Seal] saab asju kiiremini teha, üles leida. Paberõpikut peab hakkama lehitsema ja õiget leheküljenumbrit otsima. See digi on ägedam, kaasaegsem. Rohkem asju korraga ja saab veel rohkem ülesandeid lahendada. Need võiks kooli tulla. Kindlasti,” arvas Kaspar.

Kumbki poistest polnud aga seisukohal, et paberõpikuid ei ole enam tarvis. „Liiga tulevikku ei tasuks ka minna. Silmad jäävad digiõpikuga haigeks,” ütles Klaus.

Digiõpet kasutatakse Eesti koolides järjest rohkem. Juba põhikoolis õpetatakse lastele robotikat ja programmeerimise aluseid. Esimene digiõpik maksab Koolibri kirjastuse peatoimetaja Kadri Haljamaa sõnul 2,99 eurot, sama paberõpiku eest küsitakse 3,20 eurot, seega digiversioon annab hinnavõidu.

Haridusministeeriumi plaani järgi peavad õpikukirjastused kõik kirjastatavad õpperaamatud tegema digitaalselt kättesaadavaks.

Tekib kogemus

Eesti Infotehnoloogia Sihtasutuse e-õppe arenduskeskuse juhataja Ene Koitla sõnul pole e-õppe areng siiani olnud väga hoogne. „See on selles suhtes väga hea piloot, et meil tekib digiõpiku loomise kogemus. Samas digiõpikute areng ei ole väga kiire ja kahjuks on see digiõpik loodud ühe riistvara põhisel. Praegu ei lahenda see põhihariduse probleeme, vaid jääb väga vähestele õpetajatele ja lastevanematele kättesaadavaks. Elektroonilised õppematerjalid peavad olema avatud ja kasutatavad erinevates riistvarades, see loob nende laiapärgilisema kasutatavuse,” märkis ta.

Digiõpik on praegu vähestele kättesaadav ja ei lahenda põhihariduse probleeme.

E-õpikute osakaal suureneb, aga päris paberõpiku-vabaks Eesti ikka ei muutu.

Koitla sõnul pole praegu koolides elektrooniliste õppematerjalide kasutuselevõtuks piisavalt vahendeid. „See teebki asja keeruliseks. Sellepärast peakski rohkem välja töötama riistvarast ja mingist kindlast keskkonnast mittesõltuvaid elektroonilisi õppematerjale. Kindlasti tuleks kaardistada maakonniti koolide vajadusi

sed, et kõigile koolidele saaks tagada riistvaraliselt minimaalse ligipääsu elektroonilistele õppematerjalidele,” lisas ta.

Eesti infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liidu presidendi Taavi Kotka sõnul on Eesti e-õppes maailmas esirinnas. „Seda eelkõige koolide ja õpetajate vahelises koostöös, materjalide vahetamises ning erinevates e-teenustes. Mahajäämus võrreldes ingliskeelse maailmaga on meil kindlasti eestikeelses lisamaterjal, näiteks omakeelsete õppefilmide ja mängude osas. Siinkohal toetan aga seda seisukohta, et päris kõike ka ära tõlkida ei saa ning suurem osa toetatav lisamaterjalist jääbki võõrkeelseks,” lausub ta.

Kotka ennustab e-õpikute valdkonnas lähiaastatel suurt läbimurret. „Esimesed sammud on juba astunud ning katsetused käivad. Päris paberõpiku-vabaks lähima viie aasta jooksul Eesti ei muutu. Loodan, et e-õpikute osakaal suureneb hüppeliselt. Tahvelarvuti on veel piisavalt kalline ega ole jõudnud kõikidesse kodudesse, mistõttu ei saa öelda, et areng oleks ülemäära aeglane. Olulisem on minu arust saada koolitunnid paindlikumaks,” ütles ta ja lisas, et e-õpe nõuab koolidelt eelkõige õpetaja avatust ja tahet oma tunde huvitavamaks ja paindlikumaks muuta.

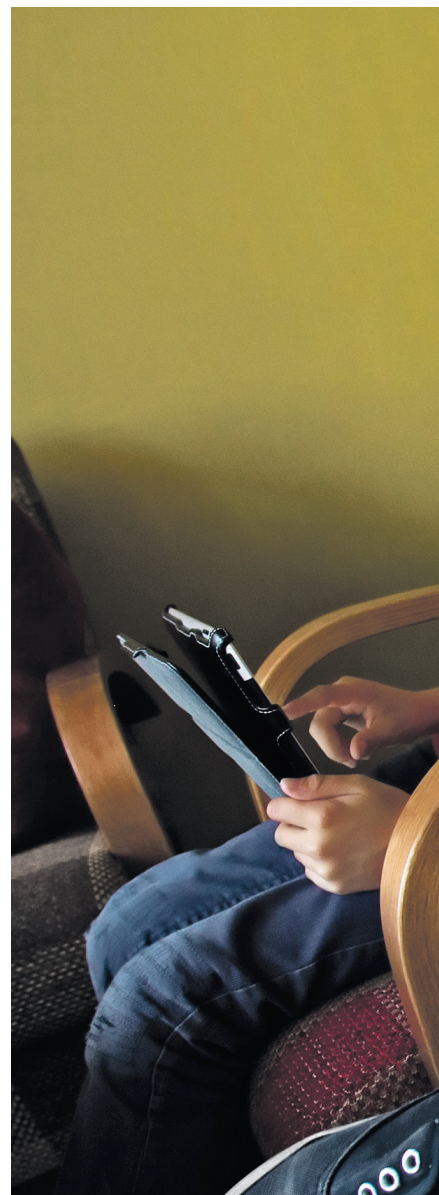
Koolibri jaoks õpiku digiteerinud OÜ Mobile Digital juhataja Indrek Heinamäe sõnul tehti digiõpiku loomise

ga ajalugu. „Teeme Eestis täpselt sedasama asja, mida teevad ameeriklased enda juures ja inglased Inglismaal,” sõnas ta ja lisas, et mis tahes õpikust on võimalik teha digivariant. „See on praegu paberõpikute adaptatsioon digisse. Kindlasti mingil hetkel muutub mõtlemine ministeeriumi tasemel ja toodetakse spetsiaalselt digiõpikuid. Koolibri mõte oli alustada 1., 4. ja 7. klassist, mitte paisata digiõpikuid kõigepealt keskkooli ette. Teadmine on selline, et uus õppekava tuleb neile tasemetele ning nende jaoks tuleb teha ka uued õpikud, mis vastaksid uuele õppekavale,” märkis Heinamäe.

Praegu vaid iPad-ile

Digiteerijatel on praegu koos Koolibriga töös viis raamatut: kaks on valmis ja kolm tegemisel. Lisanduvad 7. klassi geograafia ja eesti keele ning loodusõpetuse õpikute teised osad.

Esimesed digiõpikud on mõeldud vaid iPadidele. „Android pole tingimata odavam. Apple'il on olemas kogu komplekt: väga hea seade iPad, tarkvara õpikute tegemiseks ja levitamissüsteem Bookstore. Androidil pole näi-

Kaspar ja Klaus olid digiõpikuid uurides

ARUTATI ERAKONDADE RAHASTAMIST

Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas eile ettepanekuid, mis puudutavad erakondade rahastamise muutmist. „Peame kõigepealt otsustama, kuidas me hakkame neid menetlema. Kas me jääme

selle ülesande juurde, mis oleks kitsalt erakondade rahastamise ja selle kontrolliga seotud, või siis minna ka laiemalt valimissüsteemi ja õiguste juurde,” ütles komisjoni esimees Rait Maruste. **ERR**

Täna digilehes

- Loe ja vaata, milline on endises KGB majas renoveeritud luk-suskorter.
- Video sellest, mida koolilapsed arvavad uudsetest digiõpikutest.

suures õhinas, kuid mõlemad nõustused, et paberõpikud on koolitöös ikkagi vajalikud.

Foto: Siim Lövi

KOMMENTAAR

Kõik kirjastamisele tulevad õpikud peaks tegema digitaalselt kättesaadavaks

Asso Ladva

haridus- ja teadusministeeriumi pressiesindaja

„Haridus- ja teadusministeerium on valitsusele esitanud seadusemuudatuse, mille kohaselt õpiku-kirjastused peavad kõik kirjastamisele tulevad õpikud tegema digitaalselt kättesaadavaks. Millisel kujul nad seda teevad, pole kavas üheselt ette kirjutada.

Üldhariduskoolides on äsja tutvustatud Koolibri tahvelarvutite

loodud loodusõpetuse digiõpik esimehe. Muide, seegi põhineb paberõpikul ja on sellele täienduseks. Küll on aga tegusad õpetajad ja ka õpilased ise valmistanud erinevaid õppematerjale, mida saab infotehnoloogiahendite abil eri õppeainete koolitundides kasutada.

Kuigi praegu tuleb uudiseid, kuidas üks või teine kool soetas endale tahvelarvutid, ei minda ilmselt lõplikult ja jäädavalt elektroonilistele õppematerjalidele üle, raamat kui õppematerjal jääb siiski alles.”

teks õpikute tegemise tarkvara,” nentis Heinamäe.

OÜ Mobile Digital arendusjuhi Peep Paumi sõnul digiteeriti kõige esimest loodusõpetuse õpikut kaks kuud. „Saatsime prototüübid Londonisse, sealt edasi USA-sse, kust tuli tagasiside, et see on maailmaklassi materjal ehk parim, mida nad on näinud,” ütles ta.

Suhtlemisuskust ei pärsi

Paumi väitel digiõpikud õpilaste suhtlemisuskust ei pärsi. „Kardetakse, et klassis on 24 tahvelarvutit laua peal ja igaüks nokib omaette. Tegelikult on see täiesti tavaline õpik, aga teises formaadis. Õpetaja palub samamoodi ülesandeid täita, kuid neid saab boonuse-na valge kanga peal klassi ette kuvada,” selgitas ta.

Ka teised Eesti kirjastused tulevad hoogsalt digiõpikute tootmisega kaasa. Kirjastuse Maurus tegevjuhi Rain Siemeri kinnitusest püütakse veel sel aastal digivormi valada füüsika- ja mehaanikakursus gümnaasiumile.

Siemeri sõnul on digiõpikute kõige suurem murekoht piraatlus. „Selle pärast muretsesid nii autorid kui ka tegijad. Siiani pole tugevat kait-

set piraatluse vastu digimaailmas olemas. Paljud autorid seda kardavadki, et nende materjale kopeeritakse tasuta,” selgitas ta.

Digiõpikute väljatöötamine maksab Siemeri hinnangul 10 000 euro ringis. „Praegu pole olemas õpikut, mis kasutaks kõiki digiversiooni võimalusi ja vahendeid – et seda saaks panna Androidi, iPadi või võtta lahti süle- ja koduarvutis,” ütles ta.

Avita kirjastuse peatoimetaja Ly Kriiska leidis, et e-õpiku asemel tuleks rõhku panna hoopis e-tunnile, kus õpetaja esitleb õpilastele eestikeelseid õppevideoid, animatsioone, lisamaterjale ja ka taustinformatsiooni.

Sellel õppeaastal katsetab Avita 7. klassi geograafia e-tundi 40 koolis, neist kahes koos värske digiõpikuga. „Me ise oleme küll suure vaimustuses e-õpikust ja e-tunnist, kuid ei ole valmis kampaania käigus ohverdama sisu vormile ega poolda hariduses uisapäisa tegutsemist. Kui aga katsetamise tulemused on head, siis on lähiaastatel oodata e-tundi kõigis klassides kõigis ainetes ja seejärel digiõpikuid, sest enne ikka vundament ja siis seinad ja katus,” sõnas Kriiska. ●

AVATUD KONKURSS ANSAMBLITELE JA MUUSIKUTELE

Tallink kutsub avatud konkursile ansambleid ja muusikuid, kes soovivad osaleda alates 2013. aastast Tallinki laevade ja hotellide meelelahutusprogrammides.

Ootame konkursile järgnevaid muusikalisi kollektiive ja artiste:

- cover-bändid
- soomekeelse repertuaariga triod
- *easy listening* triod
- piano-duod (pianist ja laulja)
- trubaduudid (pubi meelelahutaja)
- *lounge*-pianistid

Esinejate formaatide täpsemad kirjeldused ning konkursi tingimused leiate veebilehelt www.tallink.ee/konkurss

Konkurss (*audition*) toimub 16. ja 17. oktoobril 2012.a Piritas TOP SPA Hotellis.

Konkursile on võimalik registreeruda kuni 10. oktoobrini e-posti aadressil meelelahutus@tallink.ee

DIGIÕPIKUD

Interaktiivsed lahendused

●● 1. klassi loodusõpetuse tööraamatus on peale paberõpikus oleva info interaktiivsed lahendused. Näiteks leiab sealt palju jutustama innustavaid pilte, millele vajutades ilmub ekraanile täiendav informatsioon. Saab kuulata ka loomade ja lindude hääli.

●● 4. klassi eesti keele õpik on vähem mänguline. Näiteks on seal ülesanne õppida pähe luuletus, mis seejärel paiskub segamini ja õpilasel tuleb see mälu järgi õigesti kokku panna.

On ka palju lugemisülesandeid, millele on lisatud audio- ja videomaterjal.

EESTI KÜLADE MUUTUMINE

Kõige suurem muutus on olnud just nimelt külastruktuuri muutumine seoses maareformiga. Endised külatänavad, ühisalad, muutusid järsku üleöö era-maadeks.

See on üks võimsamaid identiteedimuutusi külates. Kas see on halb või hea – see on küsitav. Mõnes mõttes on see loomulik asjade areng. Arhitekt **Jaana Tiidemann** (ERR)

MILLISED on euroala praeguse kriisipoliitika alternatiivid?

Euro päästaks võlgade ümberkujundamine

Harald Hau
Genfi ülikooli
rahandus-
professor

Ulrich Hege
HEC Paris
rahandus-
professor

Euroala kriis on enne-koike võlakriis. Liiga suured võlad pidurdavad majandust. Need vähendavad ka huvi rahandusliku kasinuse vastu, kui sellest saavad kasu põhiliselt kreditorid, ja süvendavad kasinuse halba makromajanduslikku mõju, kui suur osa kokkuhoiu ja võlgade vähendamise kogutud raha läheb riigist välja kreditoridele.

Iga euroala kriisi lahendamiseks pakutavat strateegiat peab hindama kirjeldatud probleemide valguses. Võimalikud on kaks lahendust. Esiteks, võlakoorma reaalkaardust vähendaks (ootamatu) inflatsioon nii riigil kui ka kõigil teistel võlgnikel, aga see lahendus lööks nii maksejõuetute kui ka maksejõuliste võlgnike kreditorite ühe puuga. Teine võimalus on riigivõla mahakandmine või ümberkujundamine, milleks on palju võimalikke viise. Näiteks lühiajalise võla muutmise pikaajaliseks võib võlgnikriigi hädast välja aidata.

Euroala on võlgade ümberkujundamist seni püüdlikult vältinud. Erand on Kreeka võla innutu restruktureerimine – seal polnud enam võimalik probleemi eitada. Selle asemel on valitud kaks strateegiat, mis mõlemad süvendavad kriisi. Esimene strateegia on päästemehhanismid EFSF ja ESM, mis asendavad maksejõuetute riikide erakreditorid riiklike kreditoridega. Krediidirisk lükatakse euroala maksumaksjate õlule. Seda strateegiat suruvad euroalale peale ka USA, Suurbritannia ja Hiina, kes kaitsevad oma investorite huve.

Teine nurjumisele määratud strateegia on Euroopa Keskpanga võlakirjaostud järelturul. Kuna keskpank nõutab

Võlgade restruktureerimisel on euroala jaoks mitu eelist, kui sellega pikalt ei venitata.

seda tehes endale eeliskreditori staatuse, ei ole sellel püsivat positiivset mõju kriisiriikide erainvestoritelt laenamise kuludele. Küll aga võtab keskpank enda kanda tohutu krediidiriski, mida jagavad kõik euroala riigid.

Lõpuks peab euroala ikkagi valima võlgade restruktureerimise või inflatsiooni vahel. Kreeka näide demonstreeris, et riigivõla saab ümber kujunda-

da ilma turgude tormita. Võlgade restruktureerimine on osutunud toimivaks lahenduseks muudelgi juhtudel, näiteks Uruguays 2003. aastal. Ajalooline kogemus ütleb, et riigivõla restruktureerimisega riigile kaasnevad kulud kalduvad olema lühiajalised.

Ümberkujundamise eelised

Võlgade restruktureerimisel on euroala jaoks palju eeliseid, kui sellega viimase hetkeni ei venitata. See seab suhteliselt suurema osa kahjusid euroalaväliste investorite kanda, mitte ei päästa kogu maailma finantsinvestoreid euroala maksumaksjate arvel. Kui arvestada, et maailma finantsrikkus on väga kontsentreerunud, siis annab võlgade mahakandmine hoobi peamiselt rikastele investoritele, aga praegu valitud lahenduste puhul kannatavad enim keskklassi maksumaksjad, kes on riikide peamine maksutulude allikas.

Võlgade restruktureerimise puhul satuvad raskustesse alakapitaliseeritud pangad. See on koht, kus oleks mõistlik kasutada Euroopa Stabiilsusmehhanismi ressursse.

Võlgade ümberkujundamine tuleks ette võtta enne, kui krediidirisk on suurelt jaolt üle kantud ESM-ile või Euroopa Kesk pangale. Ümberkujundamist tõrjudes kaevab Euroopa Keskpank ise eurole hauda. ●

Artikkel ilmus portaalis VoxEu.org. Lühendatult tõlgitud VoxEU.org loal.

ROHKEM EUROOPAT?!

Kui meil muud sõnad otsa saavad, võime alati nõuda: „Rohkem Euroopat!“ See on abso-luutselt sisutühi väljend. Võib-olla me vajame rohkem demokraatiat, rohkem integratsioo-

ni ja rohkem ühtsust – vähemalt me teame, mida need sõnad tähendavad. Aga rohkem Euroopat? Minul pole küll aimugi, mida see peaks tähendama. Ajaloolane **Rui Tavares** (Público)

ÕIENDUS

Eile Eesti Päevalehes ilmunud artiklis „Armeenia kullakaevandused viisid Gildi järjekordse fondi hauda“ nimetati Gild Arbitrage'i fondi juhiks ekslikult Tiit Pekki, ehkki fondi juhib Tõnu Pekk. Palume vabandust.

MISSUGUNE PAISTAB Eesti teise nahavärviga õppejõududele ja tudengi

„Miks nad meid

Maire Forsel

Tartu ülikooli sotsioloogiamagistrant

Minu suurim probleem on välismaalastest mehe Eestisse toomine, sest ta on Briti hindu ja võib Eestis silmitsi sattuda rassismiga, ütles laupäevases Eesti Päevalehes ilmunud vestlusringis antropoloog Aet Annist (Riin Aljas „Vestlusring: kuidas me tagasi tulime“). Ka sama artikli netikommentaaridest vaatas vastu palju rassistlike seisukohti.

See vestlusring ajendas meid tutvustama uuringut, mille korraldasid tänavu justitiisministeeriumi ettepanekul Tartu ülikooli sotsioloogiamagistrandid. Uurisime, kuidas tunnevad end Tallinna ja Tartu ülikoolides õppivad, teadustööd tegevad või õpetavad teise nahavärviga inimesed. Uuringus osales 12 välismaalast, kes olid pärit peamiselt Hiinast ja Indiast, kuid ka pakistanlane, keenia-lane ja kamerunlane. Tegime kõigiga neist pika intervjuu, milles küsisime nende Eestisse tuleku lugu, esmamuljeid ja kogemusi eesti inimestega. Kui netikommentaaride põhjal võib tekkida mulje, et eestlased suhtuvad teise nahavärviga inimestesse väga sallimatult, siis meie uuringust nii kurba muljet ei jäänud.

Eestlased võõrastavad

Intervjuueeritavate esmamuljed kohalikest olid erinevad, leidsid nii väga positiivseid kui ka segadust tekitavaid. Osale tundusid kõik inimesed väga viisakad ja sõbralikud, teised ei mõistnud alguses kohalike käitumist. Positiivsete esmakogemuste põhjal eeldas üks osaleja, et eestlastega on väga lihtne sõbraks saada, kuid hiljem selgus, et nii see siiski ei ole. Vastanute sõnul võõrastavad eestlased endast erinevaid inimesi.

„Eesti kultuur on hea siis, kui sa tahad vaikselt elada. Tule siia ja mitte keegi ei sega sind. Sa elad, käid kontoris,

tuled tagasi ja sööd, magad. Mitte keegi ei sega sind. Eesti kultuur on hea, kui sa ei soovi suhelda.“ (Hiina mees)

Jäi mulje, et välismaalased ootavad eestlastelt suuremat suhtlemisaktiivsust. Positiivsetest omadustest toodi eestlaste puhul esile töökus, täpsus ja ausus. Huvitav oli, et eestlaste töökusele antav hinnang sõltus vastaja päritolumaast: kui india-lased imestasid, kui tõsiselt siinsed inimesed oma tööd võtavad, siis hiinlased leidsid, et eestlased võtavad tööd vabalt ja pigem naudivad elu. Ka toodi esile, et eestlased on välismaalastega oma keele suhtes väga nõudlikud ja keeleoskajad võetakse paremini omaks.

Loobuda eripärast

Kamerunist pärit osaleja väitis, et püüab mõnikord käituda nagu eestlane: olla võimalikult vähe emotsionaalne ja vähe suhelda. Üks hiina noor-meis leidis, et eestlaste suhtlemisviis talle kontakti loomise aja- ja energiakulukuse tõttu ei sobi, aga samast rahvusest neiu otsustas ennast sel määral muuta, et märkab endas nüüd tüüpilise hiina rahvusliku eripära nõrgenemist ja eestlastega sarnasemaks muutumist.

Seega tundub eestlastepoolse omaks võtu jaoks olevat oluline, et välismaalane loobuks teataval määral oma kultuurilisest eripärast ja võtaks omaks kohaliku.

Kuigi üldiselt peeti eestlasi tolerantseteks, oli uurin-

Positiivsest

Eesti kultuur on hea siis, kui tahad vaikselt elada ega soovi teiste inimestega suhelda.

gus osalenutel ka ebameeldivaid kogemusi. Paljud mainisid, et välvidud õhtuti väljas liikumist, sest see pole turvaline: oli juhtunud, et ebakained noored olid proovinud tüli norida või füüsiliselt vägivaldseks muutunud. Sobimatu väljendite hõikamine ja keskmise sõrme näitamine oli isegi tavapärane.

Mõnedki olid kogenud, et nende teenindamisega viivitati ametiasutustes märgatavalt. Arvati, et ametnikud püüavad suhtlemist vältida, sest ei oska piisavalt inglise keelt. Võõrad kipuvad täna-

val järele vaatama ja isegi ei varja seda.

„Mul oli üks intsident, kus üks tumedate prillidega naine kõndis õhtul tänaval. Ja kui ma temast möödusin, siis ta võttis prillid eest ära ja jõllitas mind kohe hoolega.“ (India mees)

Esialgu polevat selline tähelepanu olnud häiriv, kuid muutus ajapikku siiski segavaks. Mõnigi välismaalane arvas algul, et inimesed vaata-vad teda, sest soovivad vestlust alustada. Kui välismaalane aga uudishimutsejaid ise kõnetas, keerati pea kiiresti ära ega soovitud rääkida.

Üks Indiast tulnud mees pani toidupoes tähele, et turvamees jälitab teda ja seisab pidevalt tema selja taga. Kuna seda ei juhtunud üks kord, vaid iga kord, kui ta kohaliku Maksimarketisse läks, siis ta loobus seal käimast. Teine samalaadne olukord oli ühes Prismas. Seekord läks mees infolauda aru pärima, miks seisavad kaks turvameest kogu tema poes viibimise aja tema selja taga, temast vaid poole meetri kaugusel. Kui see tead turvameestele edastati, siis

HILLAR METSA METSIK MAAILM

MÖTTETERA

Ka sõnad on teinekord nagu mingi meloodia, me tunneme nad ära, aga me ei mõista neile mingit nime anda, kuni kõik, mis sellega ühenduses, ei ole meile täiesti selgeks saanud.

KIRJANIK **KARL RISTIKIVI** (1912–1977)

PRANTSUSE PRESIDENDI REFORMIPROGRAMM

Presidendil on vaja kiiremas korras kaaskodanikele selgitada, miks Prantsusmaa ei saa olla euroalas erand. See, kui ta võtab endiselt liidukantslerilt Schröderilt üle sõna „agenda” [Prantsuse

president Hollande tuli äsja välja reformiprogrammiga Agenda 2014, Saksa liidukantsler Schröder 2003. aastal programmiga Agenda 2010], ei tee temast veel sotsiaaldemokraatia reformi-

jat. Praegu toob Hollande meelde George Clémenceau pilka-va ütluse: „Prantsusmaa on väga rikas maa: istuta vaid riigiametnik ja kõikjal tärkavad maksud.” (Frankfurter Allgemeine Zeitung)

IGA VIIES Eesti noormees ei oska piisavalt hästi lugeda

Noorte päästmine kirjaoskamatusest

Kirjaoskus on tänapäeval ülioluline. See mängib suurt rolli laste kasvatamisel, töö leidmisel ja säilitamisel, targal tarbimisel ja tervishoius ning digitaalmaailma eeliste kasutamisel nii seltsielus kui ka töös.

Ometi ei ole hämmastavalt paljude eurooplaste kirjaoskus nende rollide täitmiseks piisav. Ligikaudu 75 miljonil Euroopa täiskasvanul puuduvad põhioskused, millega ühiskonnas täisväärtuslikult toime tulla. Järgmise põlvkonna olukord ei pruugi olla parem. Rahvusvahelise PISA haridusuuringu andmeil on igal viiendal 15-aastaselt Euroopa Liidu noorel kehv lugemisoskus.

Jah, Eestis on olukord parem kui enamikus EL-i riikides. Kuid rahuloluks pole siiski põhjust.

Viimane, 2009. aastast pärinev statistika näitab, et halva lugemisoskusega 15-aastaste noorte osakaal on Eestis 13,3%, mida on vaid pisut vähem kui 2006. aastal (13,6%). EL-is tervikuna oli kehva lugemisoskusega noori 2006. aastal 23,1% ja 2009. aastal 19,6%. Eestis valitseb lugemisoskuses suur sooline erinevus: halva lugemisoskusega poisse on kaks ja pool korda rohkem (18,9%) kui tüdrukuid (7,3%).

Vähese kirjaoskusega inimestel on suurem tõenäosus kool pooleli jätta, kriisi ajal tööta jääda ja terviseprobleemide all kannatada. Vähese kirjaoskusega vanemate lastel on suurem lugemisraskuste tõenäosus. Üldisemalt piirab puudulik kirjaoskus inimese isiklikku arengut ja võimet kodanikuna ühiskonnas osaleda, suurendab vaesust, pärsib innovaatsilisust, vähendab tootlikkust ja pidurdab majanduskasvu.

Euroopa Komisjon moodustas 2011. aasta veebruaris

töörühma, kes peab olukorda sügavuti hindama ja lahendusi otsima. Septembri algul esitles see töörühm aruannet, mis kummutab mõned laialt levinud väärarvamused kirjaoskuse kohta. Nende müütide hulka kuulub näiteks seisukoht, et vähene kirjaoskus on peamiselt sisserändajate ja ühiskonna heidikute probleem, et oskuste parandamise eest vastutavad ainult koolid ja et pärast seda, kui laps on lõpetanud põhikooli, on juba liiga hilja kirjaoskuse parandamiseks midagi ette võtta.

Tegelikult ei ole enamik vähese kirjaoskusega lapsed täiskasvanuid sisserändajad – nad on sündinud ja kasvanud riigis, kus nad elavad, ja räägivad kohalikku keelt emakeelena. Koolidel on küll oluline roll, kuid nad ei ole ainsad vastutajad. Kirjaoskuse arengut kujundab hulk mõjureid alates vanematest ja eakaas-

Raamatukogud tuleb paigutada tavapäratutesse kohtadesse, nagu kaubanduskeskustesse.

lastest kuni tervishoiuasutustele ja muude teguriteni. Ehkki miljonid noored astuvad keskkooli kehva lugemisoskusega, võivad nad saavutada hea või isegi suurepärase kirjaoskuse, kui õpetajad neid piisavalt aitavad. Pärast kooliõpingute lõppu on väga oluline roll tööandjatel.

Üks paremaid investeeringuid, mida riigid saavad Euroopa tulevasse inimkapitali teha, on investeerimine kvaliteetsesse väikelaste haridusse ja hoidu. Väikelaste haridusest osa saanud lapsed on kirjaos-

kajamad ja saavad koolis paremini hakkama.

Aruandes tõstetakse esile kolm põhilist tegevussuunda. Esiteks tuleb luua kirjaoskust soosivam keskkond. Lugemismaterjal peab olema kodus, koolis ja mujal hõlpsalt kättesaadav nii paberil kui ka internetis. See hõlmab näiteks raamatukogude paigutamist tavapäratutesse kohtadesse, nagu kaubanduskeskustesse.

Teiseks tuleb tõsta kirjaoskuse õpetamise taset ja anda rohkem lugemisabi.

Väikelaste haridus

Kolmandaks tuleb kõigile tagada kirjaoskuse omandamise võimalus. Kaduma peab sotsiaal-majanduslik lõhe, mis on peamine vähest kirjaoskust põhjustav tegur. Seda lõhet saab vähendada, kui tagatakse ligipääs kvaliteetsele väikelaste haridusele ja hoiule, välditakse väikelastel võimete järgi vahetegemist ja klassikursuse kordama jätmist ning antakse lastele nende vajadustele vastavat abi ja materjale (toetused raamatute, riiete ja koolieine jaoks).

Samuti vajab tähelepanu asjaolu, et lugemisoskuse sugudevaheline erinevus on väga suur: kogu EL-is tervikuna on halb lugemisoskus 13,3% tüdrukutel ja tervelt 26,6% poistel. Lugemine ja kirjutamine tuleb muuta poiste jaoks oluliseks ning kaasata hariduse andmisse rohkem mehi, kes oleksid neile eeskujuks. ●

Androulla Vassiliou on Euroopa Komisjoni hariduse, kultuuri, mitmekesluse ja noorsoo volinik. Tema Kuninglik Kõrgus Madalmaade printsess Laurentien on kirjaoskust käsitleva kõrgetasemelise töörühma juht.

Puudulik lugemisoskus

Puuduliku lugemisoskusega inimeste sekka arvatakse need, kelle lugemisoskus on PISA haridusuuringu järgi kaks palli viiest või alla selle.

Puuduliku lugemisoskusega inimesed ei oska piisavalt lugeda ega kirjutada, et tulla toime eluga tänapäeva maailmas: nad ei oska lugeda näiteks turvajuhtiseid, kasutusõpetusi ja suuna-

juhiseid ega suuda orienteeruda lennujaamas. Nad ei tule toime kompleksset või tundmatut infot sisaldavate pikkade tekstidega ega suuda püstitada teksti põhjal hüpoteese ega seda kriitiliselt hinnata.

Nad ei oska eri tekstidest saadud infot omavahel seostada ega vastukäivaid andmeid kõrvutada.

tele? Pikemaajaliseks elamiseks raskesti talutav

vaatavad?”

Foto: Reuters

olevat nad põhjenduseks öelnud, et see on rutiinne tegevus. Mees aga rõhutas, et tema arvates pole see ikkagi normaalne, ja tundis ennast väga ebamugavalt.

Siia jääda ei taha

Inimeste diskrimineerivat või lihtsalt ebameeldivat käitumist tõlgendasid ja põhjendasid intervjueeritavad erinevalt. Leiti, et eestlased võivad arvata, et teise kultuuritaustaga inimesed ohustavad nende kultuuri või soovivad neilt midagi ära võtta – immigrantides võidakse näha ohtu töökohtadele ja rahvuslikule identiteedile. Huvitavaks võib pidada asjaolu, mida mitmes loos esile toodi: nimelt arvati, et inimeste suhtumine välismaalasesse sõltub tolle päritolumaast. Naisse, kes on pärit tugevama majandusega riikidest, suhtuvad eestlased paremini kui nendesse, kes on pärit vaesematest riikidest.

Üks näitaja selle kohta, kas Eestit peetakse elukeskkonnana turvaliseks, on kindlasti see, kas siin aastaid töötanud või õppinud välismaalane tahab oma tulevikku Eestiga

siduda või mitte. Üks intervjueeritav soovis näiteks kodumaale tagasi pöörduda, sest leidis, et sinne õhkkond on välismaalaste suhtes vaenulik ja tema lapsele mitte just kõige parem kasvukeskkond. Ta

Vahetegemisest Rikastest riikidest pärit inimestesse suhtutakse paremini kui vaestest maadest tulijatesse.

näitas Youtube’ist Kreisiraadio klippi „Neeger” ja ütles:

„Ma usun, et enamik välismaalasi, kes on siia õppima või töötama tulnud, lahkuvad kas aasta varem või aasta hiljem, aga nad kõik lahkuvad. Keegi ei taha ennast tunda kõrvalejätuna... Sest see asi on ikka seal olemas, et nad on teistsugused inimesed ja... Inimesed on küll sõbralikud, aga ikkagi on arenemisruumi. Hetkel ei tunne ma ennast siin koduselt. Ma ei taha, et keegi hakkab minu lapse käest uurima, miks ta on tumedanahaline.” (India mees)

Nagu näha, oli enamikul küsitletutel olnud Eestis ühel või mitmel korral ebameeldivaid kogemusi ja enamasti oli need saadud avalikus ruumis. Uuringu põhjal võib järeldada, et oma tuttavate välismaalastega on eestlased sõbralikud, võõrast aga võidakse tänaval solvata ainuüksi tema välimuse tõttu. Kuigi paljudel oli ebameeldivaid olukordi tekkinud just noortekampadega, peeti nooremaid inimesi siiski üldjoontes tolerantsemateks. Uuringust jäi kõlama, et Eesti on hea koht, kus saada haridust või teha teadustööd, kuid samal ajal soovitakse enamasti siit edasi liikuda ega seostata oma tulevikku Eestiga. ●

Artikkel põhineb uuringul „Salliv Eesti. Erineva nahavärviga välisõppejõudude ja -tudengite kogemused”. Uuringugruppi kuulusid Maire Forsel, Karin Jöers-Türn, Andres Kukk, Tarmo Laaniste, Kirsika Luha, Merle Lust, Oliver Nahkur, Kadri Pelisaar, Kaarin Plaan, Kadri Raid, Birgit Rootsi ja Liis Tigane. Juhendaja oli Judit Strömpl. Kogu uuringuga saab tutvuda aadressil <http://www.ssi.ut.ee/et/teadustoo/uliopilaste-uurimistood>.

Reinsalu: palgad on eelarve keskne teema

Intervjuu

Lauri Tankler
reporter

IRL-i esimees, kaitseminister Urmas Reinsalu ei ütle veel, kui palju kellelgi palk järgmisel aastal tõuseb.

●●Afganistani visiidil sõduri-tega kohtudes oli nende kõige olulisem küsimus, mis saab kaitseväelaste palkadest üldiselt. Teie sõnum oli, et palgad tõusevad. Kui palju nad siis tõusevad?

See on eelarveläbirääkimiste küsimus, aga kui vaadata seda probleemi, siis ka rahandusministeeriumi tehtud ülevaade eri ministeeriumide palkadest ja personalist näitab, et riigikaitse valdkonnas on vabatahtlik voolavus kõige suurem. See tähendab, et inimesed ise lahkuvad valdkonnast ja leiavad kusagil mujal väljakutseid. Probleem on väga tuntav.

Masuajal tehti kärpeid eelkõige põhipalku lõigates ja selge on see, et lahendus tuleb leida. Numbristest on vara rääkida, eks see eelarve on tervik.

●●Küsimus on ka selles, et teil kaitsevaldkonnas peaks ju olema kõige lihtsam – 2% SKT-st on kaitsekulud ja SKT suureneb sel aastal, mis tähendab automaatselt paarkümmend miljonit eurot lisaraha, mida otse suunata kaitseväelaste palkadeks.

Personalikulud tulevad muidugi selle kahe protsendi seest, ei ole realistlik kujutada ette, et mingit täiendavat

Urmas Reinsalu suu püsis eile võimalikest palgatõusudest rääkides veel kangekaelselt lukus.

Foto: Ester Vaitmaa

valdkondadeks erialaspetsialistid, nooremohvitserid ja vanemallohvitserid. Tähtis on järgmisel aastal ka alamehitatud üksuste täiskomplekteerimine. Personalikulu ei tähenda ainult palgatõusu, vaid ka inimeste juurdevõtmist.

●●Kui kaugele te järjekordsel maraton-kabinetiistungil jõudsite? Kas leidsite kusagilt lisaraha? Seda pole va-

ja leida mitte ainult teile, vaid ka IRL-i ministrite vastutusalade palkade jaoks.

Kindlasti on suured mahud seotud ka sotsiaalala ja kultuuritöötajatega. Täna oli arutelu päris asjalik, vaatasime konkreetseid taotlusi, mis puudutavad juba seadusega kaetud ja muid eelnevalt võetud kohustusi. Võrreldes kevadise majandusprognoosiga on eeldus, et majandus kasvab veidi kiiremini – siis on neid võimalik selle kasvuga katta. Ja arutasime lisakatteallikaid.

Mingeid otsuseid täna ei formuleeritud, pigem võib öelda, et käsil oli tööülesande ja situatsiooniplaani kaardistamine.

●●Ma saan aru, et suured küsimused on kaitseväelaste, õpetajate ja sisejulgeolekutöötajate palgad. Kas palgatõusurive hakkab nüüd vilja kandma?

Rahalised võimalused on alati piiratud, kuid paljuski sõltub see poliitilisest tahtest ehk et milliseid kulutusi seatakse eesliinile. Ma arvan, et see on üks kesksemaid küsimusi 2013. aasta eelarve tegemisel.

●●Palgad on keskne küsimus? See, mis puudutab lisataotlust. Inimvara küsimus ja selle jätkusuutlikkus on tõsine tee-

ma ja ma loodan, et valitsus panustab tõsiselt positiivsete lahenduste leidmisesse. Aga loomulikult, ressursid on piiratud.

●●Kas sellist järjekorda ei saa teha, et esiteks on õpetajad, siis politseinikud, kaitsevälased ja arstid? Sellist prioriteetide listi ei ole tehtud?

Ei, ma arvan, et see oleks mee-

levaldne. Kindlasti tuleb vaadata palgapoliitikat nii, et kas meil on võimalik seda struktuurselt ümber korradada ja kaasajastada. See puudutab kahtlemata ka kaitsevaldkonda ja järgmise kümne aasta arengukava, lisaks üldhariduse kaasajastamise kava, aga ka näiteks sisejulgeoleku valdkonda. ●

GRUUSIA OLUKORD

Minister süüdistas välismeedias Venemaad

Maineka ajalehe Wall Street Journali Euroopa versiooni arvamuslüljel ilmus eile minister Urmas Reinsalu artikkel Gruusia olukorra kohta enne sügisesi parlamendivalimisi. Reinsalu süüdistas Venemaad, et too pole relvarahu tingimustest kinni pidanud, ja hoiatas ühe opositsioonipartei võimaliku tänavale tuleku eest.

„Gruusias on tuntav see, et pinged enne parlamendivalimisi hakkavad kasvama,” selgitas Reinsalu ajendit, miks tema augustikuus Postimehes trükkal-gust näinud artikkel ilmus nüüd ka rahvusvahelises meedias. „Rahvusvahelise kogukonna, ka Eesti tähelepanu juhtimine sellele, et Gruusias ei ole probleemid kuhugi kadunud, vaid need võivad kiiresti eskaleeruda – see on väga tähtis.”

Reinsalu märkis, et tema artiklis esile toodud seisukohti on varem avaldanud ka NATO peasekretär Anders Fogh Rasmussen näiteks eelmisel nädalal toimunud Gruusia-visiidil ja ka Rootsi välisminister Carl Bildt. „Nad on osutanud, et Gruusia parlamendivalimised tuleks läbi viia niimoodi, et kõik osapooled aksepteeriks valimistulemusi,” selgitas kaitseminister. „Et need viiakse läbi mõjutusteta ja õiglaselt, et neid tulemusi ei püütaks vaidlustada nii-öelda tänavatel.”

Küsimusele, kas ühe opositsioonipartei hoiatavaks näiteks toomine pole teise riigi siseasjadesse sekkumine, vastas Reinsalu, et tema eesmärk on vastupidine. „Minu sõnum on selline, et valimised tuleb välise mõjutusteta läbi viia Gruusial endal, aga täh-

tis on see, et kõik osapooled aksepteeriks valimistulemusi ja mängureegleid,” ütles ta ja selgitas, et kõnealune opositsioonijuht on viidanud oma soovile vaidlustada valimistulemusi tänavatel.

Oletustele, justkui oleks artikli kirjutanud või WSJE-sse sokutanud Gruusia valitsust nõustav julgeolekuspetsialist ja ettevõtja, IRL-i eestseisusesse kuuluv Eerik-Niiles Kross, Reinsalu erilist tähelepanu ei pööranud. „Artikkel on minu artikkel,” ütles ta. „Gruusia küsimustes konsulteerin ma hiiglasliku kogemustepagasiga Mart Laariga, aga muidugi ka Krossiga ja teistega, kellel on vastavad kogemused. Ma arvan, et Krossi hinnangul võinuks see artikkel olla oluliselt jäigem. Aga oluline on seda tasakaalu hoida.”

Lauri Tankler

Saarele sõitmine kallineb oluliselt

Transport

Majandusministeerium saatis kooskõlastusringile määruse eelnõu, mis tõstab parvlaevaliinidel piletihindu alates tuleva aasta veebruarist keskmiselt 25% võrra.

Ministeerium selgitab hinnatõusu vajalikkust eelnõu seletuskirjas sellega, et kui hinnad jäävad praegusele tasemele, tekib eelarvemahu samaks jäämisel 2013. aastal puudu jääk umbes miljon eurot.

Parvlaeva ülevõhikade tõstmine toob kaasa eeldatava piletitulu suurenemise umbes 1,49 miljoni euro võrra 2013. aastal ja 60 000 euro võrra 2014. aastal.

Eelnõu heakskiitmisel hakkab reisija täispilet Kuivastu-Virtsu liinil maksma senise 2,24 euro asemel 3 eurot ja sõiduauto ülevõtu senise 6,39 euro asemel 8 eurot.

Rohuküla-Heltermaa liinil maksab täispilet edaspidi 3,50 (praegu 2,56) ja sõiduauto piletit 9 eurot (7,67) ning Sõru-Triigi liinil vastavalt 3 (2,24) ja 8 eurot (6,39). ● ERR

Algas protsess Kangro mõrvaasjas

Kohus

Kohtus algas protsess restoraniärimehe Tiit Kangro mõrvas süüdistatava mehe üle.

Ehkki prokuröri hinnangul leiab kohtule esitatud tõendite näol kinnitust fakt, et Kenert-Ranner Reva tappis Kangro, ei tunnistanud kohtualune ennast selles süüdi. „Ma ei ole mõrva toime pannud ja ma ei tunista selles ennast süüdi,” ütles Reva kohtus. Teistes episoodides, milles Revat süüdistati, tunnistas kohtualune ennast süüdi osaliselt. Reva kaitsja sõnul eitab kohtualune, et ta on vägivallatsenud, ja osaliselt on põhjendamatud ka süüdistused varavastases kuriteos.

Reva kaitsetaktika rajaneb sellel, et Kangro tapsid teised ja sellega olid seotud ka restorani kaasomanikud. Tunnistaja ülekuulamisel mainis Reva, et Tiit Kangro mõrva üks kaasosaline oli Kaido Keerdo, kes hukkus tänavu märtsis Liibüas teenistuskohustuste täitmisel.

Põhja ringkonnaprokuratuuri pressinõunik Arno Pöder ütles, et Reva väited, nagu oleks Kaido Keerdo seotud Tiit Kangro surmaga, on süüdistatava kaitseversioon. „Politsei kontrollis neid väiteid ka kohtueelse menetluse käigus ja neile ei leitud mingit kinnitust,” ütles Pöder. ● Epp-Mare Kukemelk, Triinu Laan

Kolmandik vaidlustatud puudeotsuseid rahuldatakse

Puude määramine

Pea kolmandikul juhtudel kuulutab vaidluskomisjon ekspertarsti esialgse otsuse valeks.

Tuuli Jõesaar

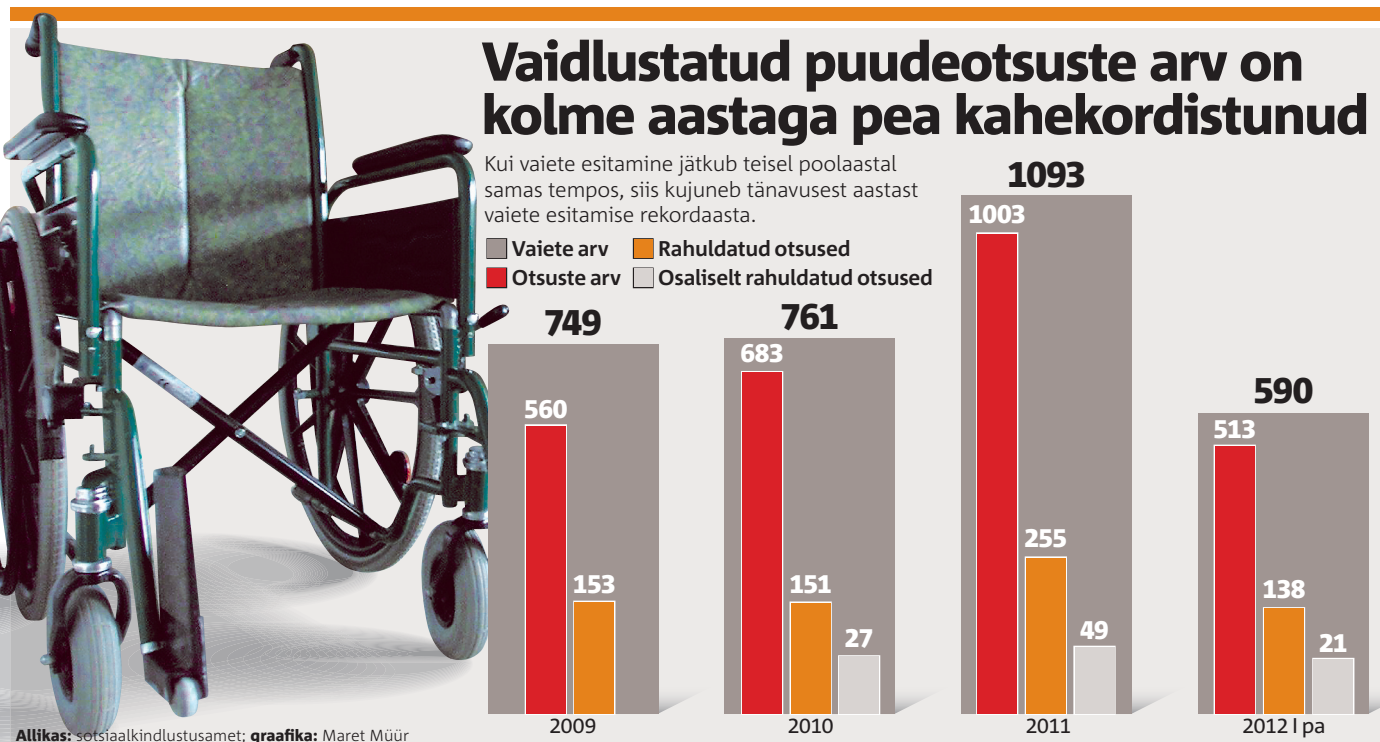
tuuli.joesaar@epi.ee

Sotsiaaltöötajate sõnutsi võib puude määramisel näha järjest rohkem sotsiaalkindlustusameti ekspertide praaki. Statistika kinnitab, et järjest rohkem puudeotsuseid vaidlustatakse, kuid endiselt jääb vaidlustatud otsuste arv alla ühe protsendi puudeekspertiiside koguarvust.

„Üks naine oli meningiitdiviiruse tõttu lapsest saati raske puudega. Nüüd määrati keskmine puue. Aga tervislikus seisundis midagi muutunud polnud! Vaidlustasime. Nädala ajaga tuli vastus, et on ikka raske puue,” tõi Tallinna puuetega inimeste koja sotsiaaltöötaja Tiia Tiik ühe näite. Selliseid näiteid on veel, Tiik meenutab, et üksnes tema on tänavu tegelenud viie vaidlustusjuhtumiga.

Tüsistus vähendas puuet

„Üks raske diabeedihaike oli peaaegu pime, oli sügav puue. Tal tuli tüsistus jalga, oli mitu kuud haiglas ja liikus ratastooliga. Sai sügava puude asemel raske. Meie vaidlustasime, et ta saaks sügava puude tagasi, aga vaidluskomisjonist tuli eitav vastus: ratastooli jäämine polevat tema põhihaigus! Samas diabeet tekitabki nii palju tüsistusi ka jalgades, neerudes ja mujal,” tõi Tiik teise näite. Vaidluskomisjonilt sai eitava vastuse ka mees, kellele varem oli määratud kaheks aastaks keskmine puue. Kui see aeg läbi sai, esitas mees uue puudetaotluse, kuid sellele vastati eitavalt: puuet ei

tuvastatud. Tiigi abiga vaidlustas mees otsuse, kuid sai ka vaidluskomisjonist eitava vastuse.

Samasuguseid juhtumeid on olnud ka mujal Eestis. „Meil on näiteks inimene, kel-

peaks end hoopis töötukassas arvele võtma. Sellist tööd, mis talle sobiks, pole siin aga pakuda. Nii on omavalitsus sunnitud maksma täiendavate toimetulekutoetust, sest inimesed on sellises olukorras, kuna töötada ta ei suuda ja riigipoolset toetust ka ei saa,” selgitas Kalda.

Palju eksitusi

Eelmisel aastal tegid sotsiaalkindlustusameti ekspertarstid 38 400 korduvat puudeekspertiisi ehk ekspertiisi neile, kellel varasem puudeaste aegus. Ligi 1100 otsust vaidlustati. Vaidluskomisjon rahuldas neist umbes kolmandiku ja tunnistas ekspertarsti otsuse valeks. Seega, kui inimene tunneb, et talle määratud töövõimetuspotsendi või puudeotus pole õiglane, on päris suur tõenäosus, et tegu oli eksitu-

sega ja vaidluskomisjon muudab otsust.

Medali teise küljena rõhutavad nii sotsiaalkindlustusamet kui ka sotsiaaltöötajad seda, et vaiete arvu rohkenemist põhjustab ka lihtsalt vaesus või soov saada häda- vajalikke teenuseid, mis seostuvad vaid kindla puudeastmega. „Puue algab 40-protsendist töövõimetusest. Kui puuet ei tuvastata, ei saa inimene ka neid teenuseid, mida puuetega inimestele pakutakse. Tallinnas vaidlustatakse raske puue näiteks selleks, et saada sügavat puuet ja sellega kaasnevat koduhooldus- ja invatransporditeenust,” selgitas sotsiaaltöötaja Tiia Tiik. Sotsiaalkindlustusamet toob vaiete kasvu põhjusena esile ka vaesust. „Vaietes tuuakse sageli ära töötus, toimetulekuraskused ja teised sellised probleemid,” ütles sotsiaalkindlustusameti pressiesindaja Elve Tonts. ●

Ekspert vajab rohkem andmeid

Sotsiaalkindlustusamet sagedast puudeotsuste vaidlustamist probleemiks ei pea. „Rahuldatud vaiete arv on suur seetõttu, et sageli esitavad isikud vaidluskomisjonile lisandmeid, mis esmase arvamuse andnud ekspertarstil puudusid. Mõnikord kirjutab isik oma vaites, et ta on käinud veel mõne arsti juures, kelle nime ta ekspertiisitaotlusesse märkinud ei olnud.

Peame vajalikuks rõhutada, et vaidluskomisjonil on võimalus vaide sisule tuginedes kontrollida vaites toodud asjaolusid. Seega on vaidluskomisjonil otsuse tegemiseks rohkem andmeid,” ütles sotsiaalkindlustusameti ekspertiisinõunik Alvi Tellmann.

ERJK palub uurida Keskerakonna võlgu

Parteide rahastamine

Erakondade rahastamise järelevalve komisjon (ERJK) pöördus möödunud neljapäeval prokuratuuri poole palvega uurida Keskerakonna suurt võlgnevust partei kauaaegse koostööpartneri Paavo Pettai juhitavale OÜ-le Midfield.

ERJK-st kinnitati BNS-ile, et pöördumine esitati samal päeval. Kuna selle täpne sisu on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks, siis seda avaldada ei ole võimalik, kuid üldjoontes on pöördumise põhjus sama, millest on juba meedias räägitud.

Eile keskpäeval saatis ERJK keskerakondlasest liige Siret Kotka välja pressiteate, milles süüdistas esimeest Ardo Ojasalu komisjoni selja taga prokuratuuriga kirjavahetuse pidamises ja komisjoni töötajate politseiga ähvardamises.

Ojasalu kinnitas Delfile prokuratuuri kirja saatmist, ent selle sisu ei saanud ta avalikustada. Hirmutamises süüdistamine oli tema sõnul täiesti alusetu.

„Kui keegi teeb seadustest tuleneva hoiatuse, siis seda ei saa käsitleda hirmutamisenä, lausub Ojasalu. See on tema sõnutsi sama mis hoiatus haldusakti lõpus, et kui inimene ei käitu nii või naa, siis haldusakti andjal on õigus teha järgmisi samme, näiteks trahvida.

„Seaduses on ette nähtud kohustus, et selliseid hoiatusi tuleb kirjutada, seda ei saa kunagi käsitleda hirmutamisenä. Kui inimese närvisüsteem on sedavõrd ebastabiilne, et ta ei kannata isegi hoiatust, siis järelikult on tegemist mingi muu probleemiga,” lisas Ojasalu.

Riigiprokuratuuri avalike suhete juht Katrin Lunt kinnitas, et kiri on kätte saadud, aga sellele vastamiseks on prokuratuuril veel aega. ●

Vahur Koorits

Ainult 4 päeva!

Piletisaju hinnad kõigile Vanemuise teatri etendustele!

Müügil üle Eesti ja vanemuine.ee (ei kehti varasematele broneeringutele)

PILETISADU VANEMUISES 10.-13.09

Hooaja peasponsor

Aasta toetaja

Ametlik autopartner

hoidu mõtte Ben

Narvas valmis peegelpildis kolledžihoone

Haridus

**Seitsme ponnistuste-
rohke aasta järel valmis
Euroopas ainulaadne
tagurpidi koolimaja.**

Rein Sikk
Narva

„See pole võimalik!” Neid sõnu on neliteist aastat Tartu ülikooli kolledži direktori ametis olnud Katri Raik kuulnud poole oma tööajast. Nii kaua on kulunud nii Eestis kui ka Euroopas ainulaadse, nii-öelda nokaga maja ehitamiseks. „Pigem kõrge laubaga maja,” naerab Raik valmis saanud haridustempli silmitsedes. Kui välja arvata kaubanduskeskused ja kasiinod, on see pea ainus sel sajandil piirilina ehitatud ühiskondlik hoone.

Ainulaadsus seisab nipis, mida nimetatakse tagurpidi fassaadiks. Hoone esiosa on täpne peegeldus kunagi Rae-koja platsil seisnud börsihoonest. Justkui oleks too end koraks kolledži seina vastu toetanud ja sinna oma jälje jätnud. Sellest selgub ka noka mõte: tegelikult on see jälg börsihoone katusest. Kõik kokku kannab eneses Narva vanalinna, ilmasõjas hävitatud barokkpärli mälestust.

„Majast saab Narva rah-

va uks Eestisse ja Euroopasse,” ütleb õhevil Raik. Peale eestimeelse õppetöö hakkab maja pakkuma kursusi, koolitusi, konverentse, näitusi, kino nii sees kui ka katusel. Igas eas huvilistele. Avastamata võimalusi lisab tänu noka-le hea akustika saanud Rae-koja plats.

Säravvalge maja vastas pingil istuvad memmed ja vaidlevad. Vähemasti viis aastat juba samal teemal. Üks arvab: valesse kohta ehitati, kole maja. Veider. Teine arvab: õigesse kohta ehitati, ilus maja. Omapärane. Pealegi on noortel ju vaja kohta, kus tarkust taga nõuda. Aga selles, et linnal oleks ammu aeg räämas ja tühelt seisev raekoda korda teha, on nad ometigi ühel meelel.

Laserite hiilgus

Järgmisel nädalal töötab kolledžis hoone vastuvõtukomisjon, ametliku avamiseni pärast kolimist ja sisseelamist jääb kuu. Pidupäeval ilmub Narva taevasse laserite kaudu kogu kunagine hiilgus, barokne linnasiluett, et ilmastada nüüd loodud uut ja vana.

Narvas tüüpilisele küsimusele: „Kui palju hakkab maksta selle maja pilet?” ei jõua õnnelik ja veidi väsinud direktor enam hästi vastata. ●

**„Kõrge laubaga maja,”
naerab Raik valmis
saanud haridus-
templi silmitsedes.**

KODU KAHEKSASAJALE

Arhitektid: Siiri Vallner, Katrin Koov ja Indrek Peil. Ehitaja: AS YIT Ehitus. Pinda 4700 ruutmeetrit, 4 korrust. Maksumus umbes 10 miljonit eurot, maksjad Euroopa Regionaalarengu Fond, Eesti Vabariik, Tartu ülikooli Narva kolledž.

1999. aastal asutatud Tartu ülikooli Narva kolledžis on 750 üliõpilast ja 22 põhipalgalist õppejõudu. Aastas antakse täienduskoolitust 2500 inimesele. Kolledžis saab õppida õpetajaks, noorsootöö spetsialistiks, omavalitsustöö korraldajaks jne.

**Täna Delfis:
valitsuses
algas sõda
eelarveeurode
pärast**

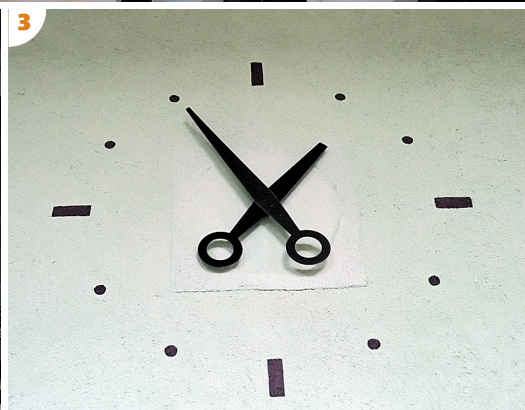
1

2

3

4

**-1- Direktor Katri Raik: „Mis sest, et öeldi: pole võimalik. Valmis tegime!” -2- Ühe auditooriumi nägu
-3- Igal hoone kellal on oma nägu ja sügavam sisu kui pelgalt ajanäitamine. -4- Majas pole kaht sarnast ruumi, siin näiteks on põrandamuster peegeldatud lakke.**

Fotod: Rein Sikk

Uhtna mõisa omanik: tegemist oli süütamisega

Põleng

Ida päästkeskus sai põlengu teate eile öösel kell 2.52. Delfi lugeja sõnul saabusid esimesed päästeautod kell 3.12, kuid olid võimetud midagi tegema, enne kui kohale jõudsid redelaudid. Hoonest jäid alles vaid seinad, hävis ka hiljuti vahetatud katus.

Uhtna mõisa omanik, ärimies Meelis Parijõgi on veendunud, et mõis süüdati, sest hoonest oli elekter välja lülitatud ja tühelt seisva kivimaja isesüttimise tõenäosus on väike. „Ilmselgelt on tegemist süütamisega, seda kinnitasid mulle ka päästeteenistuse inimesed,” ütles Parijõgi Delfile.

„Hoones oli elekter välja lülitatud, mingit isesüttimist ei saa olla,” kinnitas Parijõgi, kelle sõnutsi oli naabruses öösel teinegi põleng. Ida päästkeskusest öeldi aga Delfile, et nemad lähikonda väljakutset saanud ei ole.

Hommikused kustutustööd

Foto: Delfi lugeja foto

Uhtna mõis oli omaniku sõnul pikalt kindlustatud, kuid eelmisel aastal jäi kindlustus tege-mata. „Kuna tegemist on tüh-jalt seisva kivimõisaga, ei osanud ma sellist riski ette näha,” tunnistas ärimies.

Parijõe sõnul kohtub ta kolmapäeval muinsuskaitseame-ti esindajatega ja arutab, mida

mõisaga edasi teha. „Kindlasti ei ole plaanis hoonet lammuta-da, müürid on püsti ning kindlasti on võimalik taastustööid teha,” usub Parijõgi. Mõisal oli vahetatud katus ning hil-juti valmisid tehnilised tingimused, mis olid üldehitus-projekti koostamise aluseks.

● Kristi Helme

KESKKONNAAMET

KESKKONNAAMET TEATAB:

08. juulil 2009. a algatati keskkonnaministri käskkirjaga nr 1097 Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu menetlus Harju maakonnas Viimsi vallas asuva **Naissaare maastikukaitseala kaitse-eeskirja** kehtestamiseks. Kaitse-eeskirja muutmise viib eeskirja vastavusse looduskaitseadusega.

Eelnõu dokumentide **avalik väljapanek toimub 17. septembrist 18. oktoobrini 2012. a** Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris Viljandi mnt 16. Dokumendid on kättesaadavad ka Keskkonnaameti kodulehelt www.keskkonnaamet.ee uudiste ja artiklite rubriigist. Vastuväiteid ja ettepanekuid määruse eelnõu kohta saab esitada kirja teel Keskkonnaametile aadressil Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn ja harju@keskkonnaamet.ee kuni 18. oktoobrini 2012. a.

Täiendav info: Tiina Napp, tel. 674 4822, 5160696, e-post Tiina.Napp@keskkonnaamet.ee. Meelis Mägi, tel 5063491, e-post Meelis.Magi@keskkonnaamet.ee

05. oktoobril 2010. a algatati keskkonnaministri käskkirjaga nr 1391 Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu menetlus Harju maakonnas Kuusalu ja Jõelähtme vallas asuva **Kolga lahe maastikukaitseala kaitse-eeskirja** kehtestamiseks. Kaitse-eeskirja muutmise viib eeskirja vastavusse looduskaitseadusega.

Eelnõu dokumentide **avalik väljapanek toimub 17. septembrist 18. oktoobrini 2012. a** Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris Viljandi mnt 16. Dokumendid on kättesaadavad ka

Keskkonnaameti kodulehelt www.keskkonnaamet.ee uudiste ja artiklite rubriigist. Vastuväiteid ja ettepanekuid määruse eelnõu kohta saab esitada kirja teel Keskkonnaametile aadressil Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn ja harju@keskkonnaamet.ee kuni 18. oktoobrini 2012. a.

Täiendav info: Tiina Napp, tel. 674 4822, 5160696, e-post Tiina.Napp@keskkonnaamet.ee. Meelis Mägi, tel 5063491, e-post Meelis.Magi@keskkonnaamet.ee;

03. märtsil 2010. a algatati keskkonnaministri käskkirjaga nr 279 Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu menetlus Harju maakonnas Kernu, Saue ja Keila vallas asuva **Suure-Aru looduskaitseala kaitse-eeskirja** kehtestamiseks. Kaitse-eeskirja muutmise viib eeskirja vastavusse looduskaitseadusega.

Eelnõu dokumentide **avalik väljapanek toimub 17. septembrist 18. oktoobrini 2012. a** Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni Harju kontoris Viljandi mnt 16. Dokumendid on kättesaadavad ka Keskkonnaameti kodulehelt www.keskkonnaamet.ee uudiste ja artiklite rubriigist. Vastuväiteid ja ettepanekuid määruse eelnõu kohta saab esitada kirja teel Keskkonnaametile aadressil Viljandi mnt 16, 11216 Tallinn ja harju@keskkonnaamet.ee kuni 18. oktoobrini 2012. a.

Täiendav info: Tiina Napp, tel. 674 4822, 5160696, e-post Tiina.Napp@keskkonnaamet.ee. Meelis Mägi, tel 5063491, e-post Meelis.Magi@keskkonnaamet.ee;

VAHISTATI PRANTSUSMAA ENDINE PEAMINISTER

Pariisi politsei vahistas küsitlemiseks Prantsusmaa endise peaministri Dominique de Villepini, kes väidetavasti on sekkunud luksushotelliketi Relais & Châteaux pettusejuurdlusse.

Villepini lähedast sõpra Régis Bulot'd süüdistatakse 1,6 miljoni euro kõrvaldamises aastatel 2002–2008. Varem hotelliketti juhtinud Bulot on olnud vahi all alates novembrist. **Delfi**

KÜBERRÜNNAK SOOMES

Eile keskpäeval lõi Ida-Euroopast lähtunud küberrünnak võrgust välja suure osa Sanoma OY meediaväljaandeid, sh tunniks ajaks ajalehed Helsingin Sanomat ja Ilta-Sanomat. **YLE**

MEHHIKO POLITSEI LEIDIS MAANTEE ÄÄREST 16 LAIPA

Mehhiko politsei teatas, et leidis riigi lääneosa Guerrero osariigis maantee äärde jäetud kaubikust 16 mehe laibad. Politsei usub, et 16 meest, kelle isikud pole veel kindlaks tehtud,

võivad olla kahe narkokartelli – Michoacáni La Familia ja sellest lahku löönud nn templirüütlite (Caballeros Templarios) – omavahelise arveteõendamise ohvrid, vahendab BBC News. **Delfi**

Täna on see päev: Saksamaa kohus teeb lõpliku eurootsuse

ESM

Tõenäoliselt tunnistab kohus euroala päästefondi loomise lubatuks, lisades mõne tingimuse.

Kaivo Kopli

kaivo.kopli@epl.ee

Väide või väljakujunenud arusaam, et täna otsustab Saksamaa kõrgeim kohus euro saatuse, on ilmselt liialdatud. Küll aga võib – kuigi ei pruugi – sõltuda otsusest euroala saatusest ehk see, kas mõni riik peab ühisrahast lahti ütlemata.

Tõepoolest, oluline hetk jõuab kätte ennelõunal, kui suhteliselt ilmetus hoones Prantsuse piiri lähedases väikeses Karlsruhe linnas tõmbavad Saksa konstitutsioonikohut liikmed punased talaarid selga, viimistlevad väljanägemise sama värvi peakattega, rivistuvad pika laua taha ja annavad pärast mitmekuist vaagimist teada oma otsuse.

Ei, mitte otseselt euro saatuse, vaid ühisraha olevikku ja tulevikku kindlustama mõeldud Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) kohta. Ehk kas see euroala osaliste sisseasetest moodustatav fond, mille laenudega põhja vajuvaid riike pinnal hoida, vastab Saksamaa põhiseadusele. Otsus tehakse ka teises, seotud küsimuses, mis puudutab Brüsselile liikmesmaade eelarvete üle suurema kontrolli andva ja reeglite rikkumise eest karistamist võimaldava fiskaalpeingu põhiseaduslikkust.

Kui nad otsustavad, et ESM vastab põhiseadusele, kaob viimane takistus selle 500 miljoni eurose päästefondi loomise teelt. Kui kohtunikud leiavad, et ESM rikub põhiseadust, takerdub eurokriisi ületamiseks ja edaspidiseks vältimiseks mõeldud ESM-i loomine kuudeks ja võib-olla isegi aastateks.

ESM-i vastased Karlsruhe: protestijail on käes Saksa põhiseadus ja plakat, millel küsitakse, kes selle kinni maksab.

Foto: AFP/Scanpix

ESM-i vastased Karlsruhe: protestijail on käes Saksa põhiseadus ja plakat, millel küsitakse, kes selle kinni maksab.

Võidujooks ajaga

Laenukoormuse all ägavad Hispaania ja ka Itaalia, rääkimata mülkas olevast Kreekast, ei pruugi seda aega euroala liikmena üle elada, sest üldise veendumuse järgi – ja just sel põhjusel ju ESM loodigi – olemasolevast päästefondist nende kõigi abistamiseks ei piisa.

Iseasi, kas ESM-istki kriisi

siivenedes piisab, kuid praegu ja Saksa konstitutsioonikohtu otsust silmas pidades ei ole küsimus selles. Küsimus on hoopis selles, kas Saksa valitsus ja parlament annavad Euroopa institutsioonidele ära nii palju võimu ja otsustusõigust, et see ületab riigi põhiseadusega lubatu. Nii arvavad 37 000 konstitutsioonikohtusse kaebuse esitanud Saksa kodanikku, kelle meelest tuleb ESM-i ja fiskaalpeinguga liitumine otsustada rahvahääletusel.

Selgemast selgem on mui-

dugi see, et ilma Saksamaata ESM-i ei tule. Paar viimast kuud ongi just Saksamaa tõttu ESM-i loomine viibinud (sest kuigi ka Eestis vaagis asja riigikohus, polnuks meil oma väikse tõttu erilist tähtsust), kuna konstitutsioonikohus võttis ESM-i ja fiskaalpeingu põhiseaduslikkuse vaagimiseks tavapärasest pikema aja.

Saksa valitsus on oma õiguses veendunud, kuid nagu on osutanud mõned vaatlejad,

ilmutanud siiski murelikkust. Nimelt kommenteerivad Berliini poliitikud harva konstitutsioonikohtu tegemisi, kuid eelmisel nädalal pidas rahandusminister Wolfgang Schäuble võimalikuks ja vajalikuks mõningaid ütlemissi.

„Me oleme seda hoolikalt

Hispaania, Itaalia ja Kreeka ei pruugi kohtu eitavat vastust üle elada.

Ülemkohtunik Vosskuhle – Saksamaa mõjukaim mees

Otsustaja

Kui kantsler Angela Merkelit on nimetatud Euroopa ja aegajalt ka maailma mõjukaimaks naiseks, siis parajasti on Merkeli eurokriisi lahendamise plaanid Saksamaa mõjuvõimsaima mehena tuntud konstitutsioonikohtu esimehe käes.

48-aastasena on Andreas Vosskuhle kõrgeima kohtu

noorim esimees, kelle positsioon ei anna talle küll ei vetoõigust ega teistest konstitutsioonikohtunikest kaalukat häält. Vosskuhle hoiduvat domineerivast hoiakust ja vältivat vastasseise, kuid tema tasakaalukas ja diplomaatiline stiil tagavat sageli selle, et kõrged kohtunikud jõuavad üksmeelele.

Ühes vähestest intervjuu-

dest on Vosskuhle öelnud, et „kellele meeldivad duellid, mingi neid kinno vaatama”. Kuid ajaleht Süddeutsche Zeitung on tema iseloomustamiseks viidanud ühele tema hobile – kokkamisele. Talle meeldivat külalisi kööki kutsuda, et lasta neil veini mekkimise kõrval kõigivilju tükeldada ja saada valmis kõigile meelepärane roog. „Aga kastme teeb Voss-

Ülemkohtunik Vosskuhle

kuhle ise,” kirjutas ajaleht. „Nii et võib ette kujutada, kuidas ta peakohtunikuna tegutseb.”

Demokraatia hind

Siit ka põhjus, miks on vaatlejad just Vosskuhle varasematest ütlemistest otsinud viidet tänaselegi kohtuotsusele. Leitud on üks tema mullune seisukoht, et võimuvolitust Saksaamaalt Euroopa Liidu institutsioonidele andmise võimalused on „tõenäoliselt suuresti ammendunud”. Selle aasta juunis ütles aga Vosskuhle: „Demokraatia on oma hind. Kuid selle kärpimine võib minna väga kalliks.”

Kahe ja poole aasta jooksul, Vosskuhle eesistumise ajal ongi konstitutsioonikohus langetanud hulga otsuseid, mis on nõudnud ja kaitsnud parlamendi suuremat rolli mitmes EL-i integratsiooni valdkonnas. Kuid need otsused ei ole blokeeritud Merkeli valitsuse valikuid, vaid nende elluviimist edasi lükanud ja veidi kohendanud. Sellest on küll tekkinud ka arusaamine, et konstitutsioonikohus on pigem koer, kes haugub, aga ei hammusta. Vosskuhlet selline maine aga pahandavat, märkis Reuters ühele teda tundvale inimesele viidates. ●

Norra tipp-advokaat: Breivik jääb vanglaski üksi

Intervjuu

Heiki Suurkask
toimetaja

Norra advokatuuri eelmise juhi arvates oleks kohus pidanud lubama Breiviki esinemisest osteülekande teha.

Eesti Päevalehele andis intervjuu Norra advokatuuri eelmise juht Berit Reiss-Andersen, kes analüüsis Tallinnas toimunud seminaril Norra õigussüsteemi ja meedia tegevust Anders Behring Breiviki kohtuasja ajal. Tänavusest aastast on Tööpartheisse kuuluv Reiss-Andersen ka üks Norra Nobeli komitee viiest liikmest.

●● **Norra on tavapäraselt olnud riik, kus inimesed usaldasid politseid. Kas Breiviki kuritegu muutis midagi?**

Politsei roll on kaitsta oma rahvast ja tema usaldusväärsus on selgelt vähenenud. Nende reageering Breiviki kuriteole oli liiga hiline ja liiga organiseerimatu. Breivik oli küll sel juhul

kurjategijaks, aga terrorism kui oht on asi, mille kohta ükski riik ei või kunagi arvata, et see teda ei taba.

Seevastu kohtusüsteem on olnud tõeline kangelane. See, kuidas kohtunik asja läbi viis, pälvis inimeste usalduse, ja isegi advokaat, kes Breivikit kaitsetes, sai populaarseks, nii irooniline kui see ka pole.

●● **Kohtuasjas oli süüdlane ette teada. Ka advokaadile pidi tema roll ju olema keeruline?**

Ma ei ütleks seda. Loomulikult ei olnud kohtuasi juriidilisest vaatenurgast just eriti keeruline, süüdistatu küll süüd omaks ei võtnud, aga tunnistas fakte. Advokaatidele oli väljakutse hoopis see, et nende klient nõudis enda süüdivaks tunnistamist, mis on vastupidine tavalise kogemusega.

●● **Kas advokaat oleks saanud Breivikit kuidagi teisiti kaitsta?**

On mitu võimalust olla hea advokaat ja ainult üks võimalus olla halb advokaat. Asi, mille pärast ma Breiviki advokaati (Geir Lippestadi – toim) imetlen ja mida ta tegi väga hästi, oli see, et ta oskas näitlikult avalikkusele selgeks

teha, mis on advokaadi roll. Ta esitles oma kliendi seisukohti, ilma ennast nendega samastamata. Ainus, mida ta võinuks vähem teha – esitleda avalikkusele oma privaativestlusi kliendiga.

●● **Breivik on kogu aeg meediaga mänginud ja üritanud teha endast kuulsust. Nüüd oleks ju**

reemseid tegusid, leiab küll järgijaid – kuritegelik meel leiab ühisosa kuritegeliku meele – , aga see ei puuduta avalikkust tervikuna. Breivik on oma mõju avalikkusele vales ti arvestanud.

●● **Breivik on paljudes inimestes viha äratanud. Kas see tähendab ka, et ta on vanglas ohus?**

Ma usun küll, tema ümber on rajatud tohutu julgeolekusüsteem. See on ka eetiline dilemma, sest ta peab olema isoleeritud omaenda julgeoleku nimel,

tema ligipääs teistele inimestele on piiratud väga pika aja jooksul, vangivalvurid tohivad temaga suhelda vaid kahekaupa ja valvureid vahetatakse, et ei tekiks isiklikku kontakti. Tekib lausa küsimus, kui äärmuslikuks võib sellist isikut ümbritseva režiimi muuta, ilma et see juba piinamise vormi omandaks. Inimolend sõltub ju mingisugusestki inim-

Breiviki esinemine kohtus avas väga ebaglamuurse, haletsusväärse isiksuse.

võimalik, et ta tuleb kümne aasta pärast staarina vanglast välja.

See stsenaarium pole sugugi usutav. Esiteks on ta kõike muud kui kuulsus. Inimesed on tema peale ülimalt ärritunud, ka meediakajastus on olnud äärmiselt ärritatud. Arvestades kuritegu, mille ta sooritas, peetakse teda veel väga pikka aega ohuks avalikkusele.

Igaüks, kes on teinud eksts-

kontaktist, et mitte päris hulk minna.

●● **Eesti meedias on olnud dilemma, et esitledes liiga palju Breiviki zeste, võime tekitada talle järgijaid. Ka Norras oli boikotikampaania lehtede vastu, kes panid Breiviki näo esikülgedele. Oli see skandaalne?**

Jah. Inimestele tundus, et nad olid tema nägu küllastumiseni näinud, seda enam, et meedia avaldas poleeritud klantspilte. Ma arvan, et kohus tegi ühe vea. Nad oleksid pidanud lubama teha osteülekande sellest, kuidas Breivik kohtus esines, sest see avas väga ebaglamuurse, lausa haletsusväärse isiksuse. Just sellel oleks olnud kogu ühiskonnale terendav mõju.

●● **Kas teil on ka isiklikke kogemusi tööst mõrvaritega, kes oma tegu ei kahetse?**

Jah, mis on küll üsna haruldane. ●● **Kas Breivik sarnaneb nendega?**

Arvan, et ta on hoopis teistsugune. Ta tuleb ju näiliselt toi-

mivast keskkonnast, kohtusaa- lis analüüsi tema eraelu põhjalikult. Loomulikult oli näha vanemliku eeskuju puudumist, kuid mis teeb asja siin maailma- jaos eriliseks, oli püüd oma kuritegu poliitiliselt motiveerida.

Kohus mõistis ta küll süüdivaks, aga tegu on väga vääras- tunud mõtlemisega isiksusega. Ma ise kuulsin, kuidas Breivik hakkas kohtuniku küsimus peale, kas ta on karistusest aru saanud, oma „vendadelt” vabandust paluma, et ta veelgi rohkem ei tapnud.

●● **Kas liberaalsed karistumäärad toimivad?**

Üldiselt küll. On ju Norra kuritegevuse tase küllaltki madal, samal ajal kui USA-s, kus kehtib surmanuhtlus, on vanglad paksult vange täis. Ka eluaegne karistus, surmanuhtlus ei oleks ju Breivikit tagasi hoidnud. ○

Vaata rohkem digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Värskes Ärilehes:

Bussikuningas HUGO OSULA: transpordiühendus ainult kahe punkti vahel on naljanumber

- **Eesti autoostja** on Euroopas kõige keskkonnavaenulikum
- **Meie laserplaadivabrikud** muudavad profiili
- **Kuidas näevad riigimehed** ja eksperdid Eesti majandust graafikuna?
- **Eestlase leiutatud voldikkann** püüab Lõuna-Ameerika turule pääseda
- **Uuring:** nutitelefonid omanik jätab suure osa võimalustest kasutamata

Laadi tahvelarvutis alla Ärilehe rakendus ja loe digiversiooni!

Osta Ärileht hästi varustatud lehemüügikohtadest või telli.
Info ja tellimine: tel 680 4444 või klienditugi@lehed.ee
Eesti Päevalehe Äripaketi tellijad saavad Ärilehe automaatselt.

ärileht
●●● Eesti Päevaleht

NÜÜD MÜÜGIL!

AEROFLOT NAASEB TALLINNA LENNUJAAMA

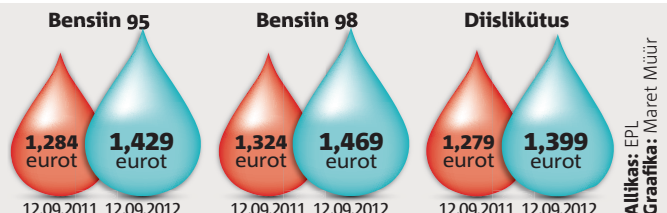
Oktoobrist võib Tallinnas üle aastakümnete näha taas Aero-floti logo, sest Vene lennukompanii hakkab Airbusi lennukitega sõitma Tallinna ja Moskva Šeremetjevo lennujaama vahel.

Esialgse liinigraafiku järgi peaks lennuk Tallinnast väljuma kell 10.55 ja jõudma Moskvasse kell 14.25 kohaliku aja järgi, teatas Tallinna lennujaam. Aeroflot kuulub Skyteami gruppi. ERR

KÜTUSE HIND KERKIS TAAS

Kütusemüüjad tõstsid eile bensini hinda, sedakorda 1,5 senti liitri kohta, diislikütuse hind jäi samaks. Aasta algul odavnenud mootorikütus maksab nüüd rohkem kui eelmisel sügisel. EPL

Iseteenindusega autopesula üritab lüüa odava hinnaga

Teenindus

Peale üksiküritaja

Smartwashi kaalub

selvepesulate loomist ka

Jazzi autopesulate kett.

Ann-Mari Nergi

ann-marii.nergi@epl.ee

Tallinnas Sõpruse puisteele kerkinud iseteeninduslik autopesula Smartwash on Euroopas suurt populaarsust kogunud teenuse uue tüübi esimene esindaja Eesti pealinnal turul. Smartwashi üks omanikke Deniss Grigorjev on aga veendunud, et kuigi selvepesula ülesseadmine nõuab suhteliselt suurt investeringut ja head asukohavalikut, hakkab neid nüüd tulema teisigi. „Meie soov oleks neid kindlasti juurde teha, aga usun, et ka konkurendid ei maga,” on Grigorjev kindel. Juuli lõpus avatud pesula, kus autoomanik peseb oma sõidukit ise ja just nii põhilikult, kui heaks arvab, lõõb automaatpesu teenuse pakku-jaid just soodsama hinnaga. Kui automaatpesulates algavad hinnad 10–15 eurost, siis iseteeninduses on hind minuti-põhine ja kiiremad saavad auto läikima lüüa 3–4 euro ehk küm-mekonna minutiga.

Soodsama pesemisvõimalu-se on üles leidnud juba mõni-gi autoomanik, sest keskmiselt käis augustikuu jooksul pesu-las 20 autot päevas. Survepesu-ri sarnasest torust tuleb järke-mööda valida neli programmi. Kõigepealt tuleb autole pihus-tada mikropulbrit sisaldavat

Deniss Grigorjev usub, et selvepesulaid tekib varsti rohkemgi.

Foto: Siim Lövi

vett, mis mustuse lahti võtab. Seejärel tuleb auto veega üle lasta ning kolmanda ja neljan-da programmiga saab ta vaha-tatud ja antud viimane läige.

Talveks seisma?

Grigorjevi sõnul on pesula ehi-tatud niimoodi, et töötab ka kuni 15-kraadises külmas, sest pesulas on põrandaküte ja vesi ei jäätu. „Ma ise olen suhte-liselt skeptiline, et keegi juba miinus viie kraadiga siia pese-ma tulla soovib, aga eks esi-mene talv näitab, mis saab,” ütles Grigorjev ja lisas, et kui tuleb karm talv, siis pannakse pesula kaheks krõbedamaks kuuks seisma, et siis jälle mär-tist detsembrini teenust edasi pakkuda. „Oleme talveks sul-

gemisega arvestanud ja eelda-tavasti peaks tehtud investee-ring ära tasuma kolme aasta-ga.” Grigorjevi sõnul maksab sellise autopesula komplekti-na ostmine ja ülespanek kuni 150 000 eurot, Smartwash ostis aga ainult Saksa firma Ehrle pesuaparaadi ja konstruktsioo-nid telliti siit kohapealt.

Selvepesula idee pärineb-ki Lääne-Euroopast, kus see teenus on väga populaarne. „Aga ka näiteks Poolas on sellist tüüpi pesulaid üle kahe tuhande ning autot pestakse ka siis, kui pesulat ääristavad jääkamakad. Inimesed on seal juba vilunud mõne minutiga autot pesema.”

Autopesulate keti Jazz Pesulad tegevjuhi Janek Mel-

likovi sõnul on nemadki selvepesulatele mõelnud, kuid siiani on ettevõtmise miinus-pooled positiivse külje üles kaalunud. „Kas ja millal me selle teha võiks, ei oska veel öelda, aga kindlasti ei ole see võimatu. Samas tundub see ettevõtmine meie kliimasse suhteliselt sobimatu, sest selvepesulas kasutatav tehnoloogia ei võta näiteks autolt maha jää ja lume tõrjumise vahendi, mis meie autosid kulu-tab,” nentis Mellikov. Tema sõnul sobib see pigem kergelt määrdunud auto viisakamas-se konditsiooni viimiseks, sest kuigi Jazzis algavad pesuhin-nad vähemalt kümnest eurost, erineb Mellikovi sõnul ka tule-mus oluliselt. ●

Karlis Mikelsons

Läti energietikute must raha käis läbi Eesti ettevõtte

Uurimine

Latvenergo juht liigutas korruptsiooniga saadud tulusid Eestis registreeri-tud firma kaudu.

Andres Reimer

andres.reimer@epl.ee

Läti korruptsiooni ennetami-se büroo viis kohtusse kriminaalasja, mis käsitleb 8,1 miljoni euro suuruse altkäe-maksu võtmist riigi energia-kompanii Latvenergo juhtide poolt, kirjutas Läti Delfi. Läti elektriinamade remondikon-kursside võitjad pidid ener-giafirma juhte kõvasti määri-ma: peale makstud käsiraha tuvastas kaks aastat kestnud uurimine kokkuleppeid 11 miljoni euro suuruse altkäe-maksusumma eest.

Latvenergo endine presi-dent Karlis Mikelsons, kes viibib kautsjoni vastu vaba-duses, kasutas oma tehingu-teks Eestis registreeritud fir-mat Isengar, ostes Lätis kin-nisvara.

Isengar omandas 2007. aastal Abragciemises 571 000 euro eest osa talust. Viis aastat varem oli Mikelsons ost-nud rohkem kui 30 000 euro-ga mereäärse elumaja, neli kõrvalhoonet ja ligi hek-tari maad.

Latvenergo nelja juhti ja

nelja välismaa ettevõtete esi-dajat süüdistatakse korruptiivsetes tehingutes Läti ühe hüdroelektrijaama ja kahe soojuselektrijaama renove-rimisel.

Uurimiseks võeti vahi alla elektritööde ettevõtte SIA Būvēnergoserviss juht Mihails Paladijs, kes sai Latvenergolt tellimusi, kahtlustatavate seas oli ka Šveitsi konsultatsiooni-firma AF Colenco Läti agendi-ettevõtte SIA Energy Consul-ting juht Andrei Lavrinovitš. Korruptsiooniteod pandi toi-me ajavahemikul 2006–2007.

Colenco Power Enginee-ring osales ka kolme Ignali-na uue tuumajaama projekti uuringus.

Seos Eesti Energiaga

Lätis on varem korruptsioo-niskandaali sattunud ka Ees-ti Energia suuremaid partne-reid Alstom, kes sai eelmisel aastal Šveitsi kohtult 31 mil-joni euro suuruse trahvi, sest kasutas konsultante, kes kasu-tasid lepingute sõlmimiseks raha ebaseaduslikult.

2010. aastal jõudis Ees-ti Energia Alstomiga kokku-leppele Narva lähiste uue põlevkivielektrijaama ehi-tamise lepingu tingimustes.

Alstom ja Colenco on Ees-tis koos osalenud Muuga hü-droakumulatsiooni elektrijaa-ma kavandamisel. ●

Tele2 klientide kõnekaardid streikisid mitu päeva

Mobiilside

Osal Tele2 klientidel ei töö-tanud eile juba teist päe-va kõnekaart, firma sõnul on tegemist tehnilise veaga. „Juba teist päeva ei saa Tele2 kõnekaardi kasutajad ei väl-ja helistada ega vastutulevaid kõnesid võtta, muudest te-nustest, nagu interneti kasuta-mine ja sõnumi saatmine, rää-kimata,” kirjutas Tele2 klient teispäeval Delfi Majandusele.

Esinduses öeldi talle, et probleemiga tegeletakse. Kõneprobleemid algasid klien-

di sõnul esmaspäeval, 10. sep-tembril kella nelja paiku. „Mobiili ekraanil seisab kiri „mittetoimiv SIM”, kui proo-vida helistada, tuleb ekraanile kiri, et levi pole. Tundub, nagu operaator vassiks ja ei tegele probleemi lahendamisega,” oli klient pahane.

Peaks olema kõrvaldatud

Tele2 esindaja Hans Saarvelti sõnul on firma häirest teadlik ja nüüdseks peaks see ka kõr-valdatud olema. „Ligi kahel protsendil Tele2 kõnekaartidel võis teenuse kasutamise osas

Kui kõnekaart ei tööta, minge esindusse.

Foto: Ilmar Saabas

esineda 10. ja 11. septembr-il tehnilisi tõrkeid,” kinnitas ta. Ent Saarvelt ei välistanud eile, et mõnel kliendil ei pruugi kõnekaardi kasutamine ikka veel õnnestuda.

„Kui kõnekaardiga esineb probleem, siis tasub telefon taas-

käivitada, kuni teenus taastub. Kui tõrge esineb jätkuvalt, siis palume võtta ühendust Tele2 klienditeenindusega,” ütles Saarvelt ja selgitas, et siis teeb Tele2 taaskäivituse ja kõnekaar-di töö peaks olema seejärel taas-tatud. ● Kaidi Tahula

Maa on alati hinnas!
www.maakoht.ee

OSTAME MÜÜME

Põllumaa - tel 5669 9836
Metsamaa - tel 504 5689
Maakohad - tel 527 9206
maakoht@maakoht.ee

KAS TEADSID, ET...

Eestis elutsevad põhiliselt rändrott ja kodurott. Peale selle elab meil veel mitut liiki hiiri, nagu majahiir, juttuselg-hiir, metshiir, põldhiir, kaelushiir jne. Suguküpseks saab rott juba kahekuuselt. Rotiema tiinus kestab 22–23 päeva, tava-

liselt sünnib 6–10 poega ja järglasi võib ta anda 4–6 korda aastas. Roti keskmine eluiga on 2–3 aastat. Üks rott tarvitab toiduks aastas ligikaudu 15–20 kg toiduaineid.

Allikas: Berner Eesti

MENDALI ON EESTIS JUBA 20 AASTAT
PAKKUNUD TEENUSEID JA TOOTEID:

KERGVAHESEINAD brändinimega Excel, mis sobivad kasutamiseks kodus, terrassil, koolis, büroos, kaubanduskeskuses, haiglas jne. Klaasist kergvahesein eraldab ja ühendab, lahendus on kinni vaid Tellija fantaasias. Kasutusel on nii alumiiniumist, puidust, MDF-st kui ka täiesti ilma raamita lahendused. Uudisena pakume ka volditavaid seinu.

LOODUSKIVI toode on kasutusel juba miljoneid aastaid inimese elukeskkonna loomisel. Sobib inimesele, kes soovib eralduda massist ja kellel on oma nägemus ilust ning igikestevatest väärtustest. Iga looduskivi on

kordumatu ja omanäoline nagu iga muu looduse kunstiteos.

CityFire KAMINAD, mis ei vaja põlemiseks suitsutoru ega korstent, võib paigaldada kasvõi vannituppa. Kütusena kasutatakse spetsiaalset Mendali küttevedelikku, mis põlemisel ei suitse. Põlemisel tekib vaid süsihappegaas ja vesi. Uudistood, mis on teadmata enamikele meie inimestele.

AURUSAUNA saab paigaldada igasse korterisse, luues igale inimesele võimaluse kasutada tervislikku saunamõnu mõistliku hinna eest, sõltumata tema elukohast.

KLAASVAHESEINAD
hinnad alates
75 €/m²

LOODUSKIVID
hinnad alates
19 €/m²

CityFire KAMINAD
hinnad alates
121 €/kompl

AURUSAUNAD
hinnad alates
572 €/kompl

UUDIS: VÕIMALIK KA OSTA JÄRELMAKSUGA

www.vaheseinad.ee

www.biokaminad.ee

MENDALI
- kogemus aastast 1992 -
Kotzebue 18d, Tallinn 10411
Tel: 641 5444, 503 4533,
www.mendali.ee
mendali@mendali.ee

www.looduskivid.ee

www.aurusaun.ee

Võitlus hiirte ja rottidega algab enne nende tuppa tungimist

Kahjuritörje

Näriliste eemal hoidmiseks

tuleb mürksööta panna nii

siseruumidesse kui ka

hoonetest väljapoole.

Kristiina Viiron

kristiina.viiron@epl.ee

Hiir – ja tõenäoliselt üksainuke kaelushiir – oli möödunud talvel suvekodus end mõnustasti paika sättinud. Närinud puruks mitu makaroni- ja müsli pakki ning tassitud neist palukesi küll voodiriiete, küll puhaste rõivaste vahele. Tagatipuks tuli pesukapist lootusetult puruks näritud vatiteki vahelt välja kaheksa poolpaljast poega. Nende „merekooli” saatmise järel saabus suveks majja hiirerahu, ent uus talv on peagi ukse ees. Pererahvas on murelik, sest nagu näitab kogemus, teevad hiired igal talvel majale tiiru peale. Igal aastal neile aga tekki loovutada oleks liiast.

Mida võtta ette, et hiired-rotid sügise saabudes tuppa –

olgu tegu siis alalise või suvekoduga – pressima ei hakkaks?

Berner Eesti kahjuritörjevahendite tootejuht Arvo Jänts soovib sügise alguses näriliste tuppa tungimise vältimiseks asetada mürksööta majast väljapoole ja teha seda kindlasti enne, kui hiired-rotid jõuavad tubades endast märku anda. „Kui ikka eelmistel aastatel on hiired-rotid alati elamisse tunginud, siis võiks mürki õue panna, et nad üldse ei hakkaks tuppa tulemagi,” märgib Jänts.

Otse nina alla

Mürkhõrgutis tuleb asetada vähemalt nelja-viide kohta, soovitatavalt sinna kanti, kust hiired-rotid on varem majja sisse pääsenud (nt sahvri nurk, magamistoa sein ja põranda vaheline serv jms), kus sööt märjaks ei saa ja närilised saavad seda segamatult süüa. Näiteks pista söödapalad vundamendiprakku, trepi alla vms õnarusse. Kasutada võiks spetsiaalset söödakasti, mille sees olevale mürkhõrgutisele pääsevad ligi üksnes närilised.

Siseruumides asetada mürk paikadesse, kus närilised kõige rohkem tegutsevad ja söömas käivad.

Mürki – kui tegemist ei ole just vaha baasil söödaga – kile seest välja võtta ei ole tarvis, selle töö teevad hiired-rotid ise oma pikkade hammastega ära.

Muidugi ei tohi samal ajal midagi muud hõrgutavat närilistel käepärast olla, hoiatab Jänts. Kui ikka õunad puu all vedelevad või leib riulil lõhnab, võtavad hiired-rotid suutäie pigem sealt, mitte mürgipalast.

Vähemalt korra nädalas peaks söödakohta jälgima ja kui sealt on matti võtnas käidud, panna söödale lisa, kuni

Korrage võiks kasutada eri söötasid, ühe suhtes on loomad võib-olla ettevaatlikud.

enam söömas ei käida. Tavaliselt kulub näriliste tõrjeks kolm nädalat kuni üks kuu.

Närilistele võiks mürki õue panna, et nad

Aiandusettevõtte Selteret müügiesindaja Toomas Irv soovib neis paikades, kus on oht, et rotid ja hiired võivad üha sisse pressida, mürki pidevalt väljas hoida.

Arvo Jäntsi sõnul ei tohiks sööta välja pannes koonerdada – kaerahelvestest valmistatud mürksööta võiks olla vähemalt 100 grammi hiirtele ja 200 rottidele. Suvemaja juurde, kui puudub võimalus söödakohta jälgida, võiks

EPICENTER

**MÕTLED KINNISVARA
OSTMISELE VÕI MÜÜMISELE?**

**Võta meiega ühendust,
aitame Sinu unistuse teoks teha.**

REGIONAALSE KINNISVARATURU KESKPUNKT

EPICENTER KINNISVARA OÜ
Vilmsi 44/Poska 4 Tallinn 10126 +372 6 071 071
info@epicenter.ee www.epicenter.ee

Selle reklaami ettenäitajale teostame TASUTA objekti müügieelse hindamise kuni 31.10.2012.

Üldse ei hakkaks tuppa tulemagi.

Foto: Shutterstock

panna veelgi suuremas koguses mürki.

Õue sobivad niiskuskindlad vaha baasil valmistatud söödad, hästi maitsevad hiirtele-rottidele ka pasta kujul söödad, mis samuti niiskust ei pelga.

Ettevaatlikkus omal kohal

Irv osutab, et korraga võiks kasutada eri söötasid, sest ühe suhtes on loomad võib-olla ettevaatlikud. „Siis on näha ka, millist rohkem süüakse,” täpsustab ta.

Tänapäevased mürgid

mõjuvad verd vedeldavalt, loom ei sure kohe, vaid mõne päeva pärast, mistõttu ei teki tema surm liigikaaslastes – iseäranis ettevaatlikus ja kavalas rotis – kahtlust. „Rott on üsna tark loom ja kui uus sööt tuleb, lastakse nõrgukestel seda proovida ning kui kohe midagi ei juhtu, siis proovivad mürki ka teised,” selgitab Toomas Irv. „Viimasena söövad karja juhid.”

Mürki puhul tuleb muidugi silmas pidada, et sellele ei pääseks juurde lapsed ega lemmik- ja metsloomad.

Üks hirmutav mõte, mis rottidele ja hiirtele mürki panemisel alati pähe tikub, on raipenhais. Pead anda, et loom majja, põranda alla vms kohta ei sure, tõepoolest anda ei saa, kui rott peaks siiski kõigi eelduste kohaselt minema majast välja surema. Nii Arvo Jänts kui ka Toomas Irv osutavad, et mürki söönud loom ei tohiks majas pääseda vett jooma – tal tekib tugev janu ja kui toas juua ei saa, siis ta tõenäoliselt läheb õue vett otsima ning heidab seal ka hinge.

Löks ja liim

Kes koduse raipenhaisuga mingil juhul riskida ei taha, selle soovitatav Toomas Irv püüda hiir-rotte lõksu või liimpüünisega. Irv tähendab, et liimpüünise, aga ka lõksude suhtes tunnevad inimesed pelgust – loom tuleb ju lõksust või liimpüüniselt ära võtta. Samal ajal kinnitab ta, et liimiga püüdmine võib osutuda küllalt tõhusaks. „Rott on kaval ja ka tõrjefirmad on temast lahti saamisega vahel hädas ning siis on tehtud nii, et on rottide sisenemiskoha juures põrand täiesti liimipaberitega ära kaetud.”

Löks, nagu söötki, asetatakse loomade liikumispaika, varjulisse nurka. „Kuna rott jookseb alati seinäääri mööda, võimalikult varjatud teed pidi, panna lõks seina äärde, püüdva osaga vastu seina,” õpetab Irv. „Sööta ei pruugi siis pannagi.”

Nende jaoks, kes soovivad hiire või roti kodust eemaldada ilma teda surmamata, on olemas puurlöks. Selline lõks püüab närlise elusana kinni. ●

Võta Päevalehe digileht igale poole kaasa!

Paberlehe tellijale tasuta. Teistele al 1,99€/kuus.

Vaata siit: digilehed.ee

KATUS LÄBI? TEEME ÄRA!

Tuleme kohale ja möödame. Valmistame ning paigaldame. Üle Eesti.

AS TOODE KATUSEABI:

TELEFON: 659 9400, 800 7000

www.toode.ee/katuseabi

e-kiri: toode@toode.ee

Suurim valik uusi pakkumisi!

Vaata kõiki: www.pindi.ee/projektid

UUED KODUD

2 - 5 toalised korterid, üp 68,4 - 130,4 m². Asub Merirahu elurajoonis. Kõikidel korteritel on terrassid või rõdud. Panipaigad on nii korterites kui ka maa-alusel parkimiskorraldusel. **Hinnad alates 131 328 €.**

Tiit Kaart, 5645 0932

Majas on 19 korterit, neist enamik on 3- ja 4-toalised suurusega 76,6 - 122,3 m². Uus kolmekordne kortermaja ehitatakse Peetri aleviku elurajooni keskele pargi kõrval.

Hinnad alates 103 000 €.

Triin Sild, 562 371 46

Neeme Liiva, 527 2623

1 - 4 toalised korterid, üp 37,8 - 79,7 m². Vihuri 4 kortermaja eeliseks on välja kujunenud elukeskkond ning turvalisust lisab õueala hõlmav videovalve. Stroomi liivarand jalutustekonna kaugusel. **Hinnad alates 67 800 €.**

Marge Sinimets, 511 9390

2 - 4 toalised korterid, üp 48,1 - 128,1 m². Kõikide korterite juurde kuulub panipaik soklikorraldusel ning parkimiskoht suletud sisehoovis. Enamikel korteritel on klaasitud rõdu, viimase korruse korteritel terrass. **Hinnad alates 68 084 €.**

Eha Ermo, 518 6440

Ivar Sinilaid, 506 7774

ÄRIPINNAD

Üürile anda 5-toaline II korrusel asuv bürooruum, üp 147 m². Sobib ka teenindusruumideks. Parkimine hoovis kindlaksmääratud kohtadel eraldi tasu eest. Büroopinna üürihind on 6,40 €/m² üürhinna lisanduvad kõrvalkulud.

Hind 940 €/kuu (+ KM)

Tiit Kaart, 564 509 32

Üürile anda kaubanduspind kvaliteetses ärimajas, üp 400m². Üürihind on 7 €/m². 1 korrus, kliendiparkimine maja ees ja hoovis. Vahendustasuta!

Hind 2 800 €/kuu (+ KM)

Eduard Sorokin, 56 222 256

Müüa arendusprojekt Tallinnas Tammsaare tee 102a, Säase tn 14a ja Säase tn 14c kinnistutel. Krundi suurus 4304 m² asub hästi toimiva taristu ja meeldiva elukeskkonnaga piirkonnas. Sihtotstarve 30% ärimaa ja 70% elamumaa.

Hind 917 700 €

Antti Undrits, 520 6055

Müüa kaubanduspind Rapla linnas Koidu tn 20. Hoonetekompleksi üldpind on 1055,3 m² ja krundi suurus 4381 m². Sobilik väiketootmiseks. Hea parkimisvõimalus.

Hind 59 000 €

Argo Piirsalu, 506 0226

PINDI KINNISVARA / ERI KINNISVARA Tartu mnt 16, Tallinn

tel 610 3900 gsm 512 0280 www.pindi.ee www.eri.ee

„EESTI LUGUDE” KONKURSS OOTAB VÄRSKEID IDEID

Algab ideede konkurss 2013. aastal poeletunniste dokumentaalfilmide sarja „Eesti lood” tootmiseks. Saabunud kavandite hulgast valivad ERR, EFS ja kultuurkapital välja 12 kõige

paremat filmiprojekti. „Eesti lugude” ideekavandite esitamise tähtaeg on 8. oktoober 2012. Tõsielufilmide ideed palutakse saata e-posti aadressil eesti-lood@err.ee. **EPL**

SOULFLY ESINEB TALLINNAS

Täna annab Rock Cafés kontserdi metalli-ikoon, ansambli Sepultura asutajaliige Max Cavalera oma bändiga Soulfly. Soulfly tuleb Eestisse tuuriga The Maximum Cavalera Tour. **EPL**

JUTUTEEMAKS KUULSAD VÕTTEPAIGAD

Täna kell 18 algab Rotermanni soolalaos vestlusõhtu arhitekt Raul Vaiksooga, kes tutvustab projekti „Sajandi sada võttekohata” ja räägib paikadest, mis on arhitektuurse väärtuse või

loodusvaadete kaudu kinolukku jäänud. Kella kaheksani lahti olevas arhitektuurimuuseumis näeb viimast päeva näitust „Kuurist kobarkinoni – sajand eesti kinoarhitektuuri”. **EPL**

Linn kogub mustpeade vastu toetusallkirju

Muu hulgas saab toetusallkirja anda ka Mustpeade majas.

Foto: Ilmar Saabas

Tagastamine

Avaliku arvamuse väljaselgitamine maja tagastamist ei mõjuta, otsuse langetab kohus.

Kaarel Kressa
kaarel.kressa@epl.ee

Veebis, Tallinna kaubanduskeskustes, linnaosavalitsustes ja Mustpeade majas korjatakse alates esmaspäevast allkirju Mustpeade maja tagastamise vastu. Pöördumisele allakirjutanute eesotsas on dirigent Eri Klas, heliloojate liidu juht Olav Ehala ja ajaloolane Jüri Kuuskemaa.

Linnavalitsuse korraldatud kampaania eesmärk on selgitada välja avalikkuse suhtumine ideesse anda mõtteline osa Mustpeade majast tagasi Mustpeade vennaskonnale. Selle tegi volikogu linnavalitsusele ülesandeks oma 23. augusti otsusega.

Tallinn on varemgi meeluse uurimiseks korraldanud rahvaküsitlusi. Neist viimane toimus tänava kevadel ja puudutas tasuta ühistransporti, oma arvamust väljendas tookord 68 059 inimest ehk umbes viiendik tallinlastest.

Raepressi toimetaja Toomas Pirni kinnitusel Mustpeade maja saatuse kohta sellist

küsitlust ei korraldata. Ta viitas volikogu 23. augusti otsusele, mille järgi võib avalikkuse seisukoha kindlaks teha muu hulgas toetusallkirjade kogumisega, lisaks mainitakse otsuses meediaanalüüsi ja uuringufirmade abi kasutamist.

Allkirjakogumise aktsiooni eestvedajad on praegu majas üritusi korraldav Tallinna filharmoonia ja Tallinna kultuuriväärtuste amet. Filharmoonia kunstiline juht Eri Klas meenutas, et riigil on igal juhul õigus kultuuriliselt oluline kinnisvara tagastamata jätta. Lisaks väljendas ta kahtlust, kas praegust Mustpeade vennaskonda tuleks tõesti 15. sajandil asutatud ühingu õigusjärglaseks pidada. „Väidetav soov majas kultuuri arendada ei ole siiani leidnud väljendust üheski vennaskonna korraldatud tegevuses,” märkis Klas. „On väga udune, millised privilegid hakkavad vennaskonnal tagastamise korral olema. Kus on garantii, et see maja ärkab uuesti õnnele, nagu lubatud?”

Fassaad on korras

Kultuuriväärtuste ameti juht Aini Härm märkis, et muinsuskaitsealuse objekti osaline sattumine erakätesse tekitab küsimuse, kes hakkab edaspidi hoolitsema maja säilimise eest. „Kui kohustused lasuvad

linnal, võib olla kindel, et need investeeringud vastavalt plaanile toimuvad,” ütles Härm. „Eelmisel aastal tegime täies mahus korda fassaadi ja reno-

Erakätesse minek tekitab küsimuse, kes hakkab hoolitsema maja säilimise eest.

veerisime natuke ka detaile, järgmiseks tuleks korda teha katus.” Raha nendeks töödeks on seni tulnud filharmoonialt, keda omakorda rahastab linn.

Mustpead on kinnitanud, et lubaksid filharmoonial ka edaspidi majas tegutseda. Valitsus leiab, et nii oleks rahuldatus üldsuse huvi maja avatuna hoida ja tagatud mustpeade õigus enda omand tagasi saada. Maja säilimine peaks olema tagatud muinsuskaitseadusest tulenevate kohustustega ja kontsertide jätkumise kindlustaks sihtotstarbelise kasutamise leping, mille mustpead on lubanud allkirjastada. Linn ja filharmoonia on toetunud vastuväited esitades kartusele, et vennaskond võib oma lubadustest kergesti taganeda. ●

TULEVIK

Saatust sõltub kohtulahendist

Maja tegelik saatust sõltub siiski sellest, mis lahenduse saab kaebus, mille linnavalitsus on juunikuus valitsuse peale kohustuse esitanud. Kui kohus leiab lõpuks, et valitsus tegi linnavalitsuse ettepanekuga mitte nõustudes õigesti, saaksid mustpead tagasi vaid 46% hoonest, arvestades vahepeal tehtud renoveerimistööde ulatust. Avaliku arvamuse väljaselgitamist juhtiv abilinnapea Mihhail Kõlvart ei leid-

nud eile õhtuks võimalust kommenteerida, milliseid meetodeid linn peale allkirjakampaania kasutab, kuidas selgitatakse välja tagastamise toetajate hulk ja mis samme kavatses linn teha, kui avalikkuse hoiak tagastamise suhtes osutubki eitavaks. Kui rahva hääl nõustades vahepeal tehtud renoveerimistööde ulatust. Avaliku arvamuse väljaselgitamist juhtiv abilinnapea Mihhail Kõlvart ei leid-

Gagarin lendab Vene Teatris ja naiste südames

Külanaised Zinka (Jelena Tarassenko) ja Njuška (Ljubov Agapova) valmistavad klubis ette kosmonautikapäeva.

Foto: Vene Teater

Arvustus

Külalislavastaja

„Kosmonautika päev” on sammuke parema teatri poole.

Kaarel Kressa
kaarel.kressa@epl.ee

Vene Teatris asja lavale jõudnud uus vene näitemäng „Kosmonautika päev” on mõnes mõttes sarnane Andrus Kiviräha „Helesinise vaguniga”.

Mõlemas rändavad tegelased mõtetes tagasi Nõukogude aega. Mõlemas on ka sama doping, mis selle rännaku vallapääsemisele kaasa aitab – viin. Olgu ette rutates öeldud, et kolme Vene Teatri tubli naisnäitleja Ljubov Agapova, Jelena Tarassenko ja Larissa Savankova mängitud tegelased teevad kambakesi põhja peale pooleliitrisele pudelile ja jõuavad lahti korkida järgmise. Ja see pole mingi juhuslik pullitegemine, vaid selles on dramaturgilist sisu, kus viinauimas südamepuistamises ilmutavad ennast naiskarakterid.

Jevgeni Ungardi kirjutatud „Kosmonautika päev” on oma sõnumilt huvitavalt mitmetähenduslik, tegu on kaugetelt põnevama üldistusega kui pelgalt nõukanostalgi. Kolme tublisse keskikka jõudnud naise heietustest ilmneb, et nende elu armastuslugudes heiasust ühel või teisel viisil Nõukogude süsteemi loodud meheideaal – vapper kosmonaut Juri Gagarin. Kusjuures

tegelikkus ja ideaal erinesid teineteisest nagu öö ja päev. Muide, näitemäng ja ka selle tõlgendus Vene Teatris võimaldavad veel mõista tükis esitatud tagasivaateid kui fantaasiarikkaid lugusid, kus tegelikkus seguneb väljamõeldisega. Kolm lihtsat, toredat ja heasüdamlikku naist jutustavad muinaslugusid oma elamata elust.

Rahvalik sisu

Kõik näitlejad loovad huvitavaid karakterid, millel on ka heas mõttes rahvalik sisu. Naised nääklevad omavahel ja ka lohutavad üksteist – tükis on inimlikku tõe. Kui millegi kallal norida, siis on see näitemäng ise: tegevuskäigud ja ka üldistus jäävad oma mõeldult napiks ning lavastus neist piiridest üle ei astu. Aga ikkagi on tegu nüüdisaegse, ühiskonnast tõsisel moel rääkiva tükiga, mis teatri repertuaaripilti kaunistab. Tugevaks küljeks on kahtlemata asjaolu, et ta pakub head tööd näitlejannadele, keda teatris rollidega ülemäära ei hellitata. „Kosmonautika päev” sai kavva võetud veel eelmise juhtkonna ajal ja on sammuke parema teatri poole. ●

Teater

„KOSMONAUTIKA PÄEV”

Autor: Jevgeni Ungard

Lavastaja: Deniss Husnjarov (Peterburi)

Osades: Ljubov Agapova, Jelena Tarassenko ja Larissa Savankova
Esietendus Vene Teatris 8. septembril

BARUTO KAOTAS TAAS

Kaido Höövelson ehk Baruto sai sügisel sumo suurturniiril Aki-basho juba teise kaotuse kolmest matšist, sest jäi alla Gagamarule. Täna kohtub eestlane Sakaigawaga. **Delfi**

VÕIDUKAS ZOPP 71. KOHAL

Eile avaldatud maailma edetabelis oma karjääri kõrgeimale ehk 71. kohale tõusnud tennisist Jürgen Zopp alustas Luksemburgis Petange'is toimuvat 64 000-eurose auhinnafondiga

ATP Challengeri sarja turniiri võidukalt, alistades avaringis sakslase Andre Begemanni 6 : 3, 6 : 0. Teises ringis on Eesti meeste esireketi vastaseks taanlane Frederik Nielsen. **Delfi**

KORJUS VAHETAB TIIMI

Prantsuse võidusõidutiim Tech 1 teatas, et kokkuleppel Gravity Mangemendiga lõpetasid Kevin Korjus ja Tech 1 koostöö WSR-sarjas. Korjus jätkab järgmisel etapil Lotuse meeskonnas. **EPL**

SERVITI OLI PAREM

Eile alanud käsipalli Eesti meistrivõistlustel alistas Põlva Serviti võõrsil Aruküla 38 : 15 ning Viljandi HC mängis koduväljakul mänginud Värskas Originaaliga viiki 27 : 27. **EPL**

Serbia enam ei koperdanud ja napsas Eestilt EM-i pileti

Korvpall

Eesti alistas viimases

valikmängus 80 : 58

Islandi, kuid Serbia edu

jättis meid EM-ilt kõrvale.

Pärt Talimaa

part.talimaa@epl.ee

Eesti ja Islandi EM-valikmäng ei kuulu kindlasti suurt silmailu pakkunud korvpallikohtumiste hulka, kuid peamise ehk võidu me siiski saime. Ja mitte üle noatera, vaid kindlalt, sest saareriigil ei lubatud kordagi ette minna ja lõpuks oli Eesti edu 22 punkti. Šeeaga tehti esmalt kõik, pääsemaks tuleval sügisel Sloveenias toimuvale Euroopa meistrivõistluste finaalturniirile, mille järel said korvpallurid ühiselt minna kaasa elama Iisraelile, kelle võit Serbias panu valiksarjale meie jaoks kuldsed punkti.

„Teadsime, et peame ennast viimaseks mänguks kokku võtma ega saa üle jala lasta. Platsile tulles tuli rahvas ilusti kaasa ja väga suurt pinget ka peal ei olnud,“ võttis Eesti võidu kok-

ära kindlustada,“ rääkis Islandi võitmise järel mängujuht Sten-Timmo Sökk.

Hoolimata sellest, et EM-ile me seekord veel ei jõudnud, tegi koondis võitude poolest üle ootuste hea valiksarja. Kohustuslike Islandi ja Slovakkia alistamise kõrval pandi korra kotti ju veel ka Iisrael ja Serbia. „Meie mehed plõksivad suuresti Eesti meistrivõistlustel, nüüd olid vastas Euroliiga pallurid, kellega oli ennast hea võrrelda, et kus me nüüd oleme. Mehed panid lati kõrgele ja mängisid Euroliiga mängijaid üle, nüüd peaksid kõik olema valmis tegema individuaalsel tasemel järgmise sammu,“ ütles Eesti koondise peatreener Tiit Sökk.

Ilus lõppsaldo

Ka tema mängujuhist poeg Sten-Timmo Sökk leidis, et tubli valiktsükli teinud meeskonnal on ruumi veelgi paremaks muutuda. „Meil oli Veidekas (Rain Veideman – toim) puudu ja äkki vaadatakse mõni välismaalane korvi alla, siis on potentsiaali küll.

Lisaks ei tea kunagi, kes võib noorteklassist peale tulla, ning meie põhimehed ei ole samuti nii vanad, et kedagi veel maha kanda,“ rääkis mängujuht.

Positiivse noodiga võttis valiksarja kokku ka sel suvel võimsalt koondise põhimängijate sek-

ka kerkinud Vene. „Enda mängud võtsime ära ja ükski kaotus kripeldama ei jää, sest kõik allajäämised olid kindlad. Muidugi oleks 7–3 lõpetada tore olnud ja keegi kusaigilt veel ära näpistada, aga siis poleks me võibolla jällegi Serbia võitu kätte saanud,“ analüüsis ta.

Nii Sten-Timmo Sökk kui ka keskmängija Janar Talts tõid negatiivse poole pealt esile siiski koduse kaotuse Iisraelile, milles Eesti hävis koguni 31 punktiga. „Ise tahtsime liiga palju. Iisrael tuli ka kohe kõri kallale, neil oli kodune kaotus väga hinges,“ rääkis Talts.

Hullumeelselt tiheda graafikuga valiksari on nüüdseks seljatatud, kuid hõlpu palluritel pole, sest juba lähipäevil suunduvad kõik klubide juurde, kus saab viimase lihvi ettevalmistus liigahooaegadeks. ●

Siim-Sander Vene näitas mängu alguses üles lausa sajabrotsendist visketabavust.

Foto: Rauno Volmar

EM-VALIKMÄNGUD

A-alagrupp

EESTI-ISLAND 80 : 58 (47 : 32)

Eesti: Vene 23 p, Arbet 11 p, G. Dorbek 10 p + 8 lp, Talts 8 p + 11 lp + 2 bl, Kangur 7 p + 5 s, Hallik 7 p, S. Sökk 5 p, T. Sökk 4 p, Saage 4 p, M. Dorbek 1 p
Island: Stefansson 13 p + 4 pk + 4 vl, Sigurdarson 12 p, Baeringson 11 p + 10 lp, Pálsson 10 p + 7 lp, Ermolinskij 7 p + 8 lp, Steinarsson 3 p, Gunnarsson 2 p

Täna Delfi Spordis: järelkajad ajaloolise korvpalliõhtule

TOETUSFOND

Kristjan Kangur asutas omanimelise fondi

Eileõhtuse valikmängu järel allkirjastasid Eesti viimaste aastate parim korvpallur Kristjan Kangur ja korvpalliklubi Pärnu eestvedaja Mait Käbin lepingu, mis pani aluse Kristjan Kanguri nimelisele fondile. Selle eesmärk on toetada 18–21-aastaseid Pärnu noori korvpallureid.

„Noorteklassist meesteklasi

sisseelamine on raske iga. Seal on igasugune abi teretulnud ja kui see paneb mõne mehe rohkem pingutama, siis miks mitte neid toetada,“ rääkis Pärnust pärit Kangur.

„Kella viieni saan puhata, siis on minek,“ ütles Kangur, kellel seisab enne Euroliigas mängiva Siena Montepaschiga liitumist ees arstlik kontroll.

Platsile tulles tuli rahvas ilusti kaasa ja väga suurt pinget ka peal ei olnud.

Igaüks tahab edasi, aga kui ei saa, siis järelikult polnud me seda ära teeninud.

ku Siim-Sander Vene. Aastaid Leedus mänginud pallur oligi 23 punktiga kohtumise resultatiivsem, kusjuures 11 viskest eksis ta vaid ühes.

Paraku Balkani poolsaarel imet siiski ei sündinud ja valiksarjas ülimalt heitlikku mängu näidanud suur kossuriik Serbia selg vastu seina olles enam ei vääranud. Täiskäik lükati sisse juba avaveerandil, kus Iisraeli kaotusseis kärises kahekohaliseks. Tosinaminutilise mängu järel oli Serbia edu aga juba 23 punkti (37 : 14). Legendaarne Dušan Ivkovići hoolealused jalga gaasipedalilt ei võtnudki ja võitsid lõpuks 83 : 67.

„Muidugi tahab igaüks edasi pääseda, aga kui me seda ei saa, siis järelikult polnud me seda ära teeninud. Edasipääsu ei tohi jätta teiste otsustada, vaid tuleb see ise varem

Kümme Eesti sinisärki said Türgi karukoopas korraliku keretäie

Telegramm

Gunnar Leheste
Istanbul

Enar Jäägi eemaldamise järel kümnekesi jäänud Eesti jalgpallikoondis naasis Türgist valusa 0 : 3 kaotusega.

Pole sugugi kerge olla välisriigis kindla autsaideri toetaja ja vaadata kolm päeva uudis-test, kuidas türklased rusikaga vastu rinda taovad ja Eesti koondisele kindlat hukku lubavad. Türgi fännide põlgus eestlaste vastu avaldus juba poolteist tundi enne kohtumist, kui meie koondislased tulid pintsakutes esimest korda väljakuga tutvust tegema. Rahakate turistidega suheldes pole türklaste viisakusel otsa ega äärt, kuid sportmängudes sellist sõna ei tunta. Paraku ei olnud meie meestes eile sisu, et 48 000-pealine publik vaiki-ma panna.

Juba esimese 20 minutiga juhtus väljakul rohkem kui mõnes mängus 90-ga. Türklaste paduründav stiil muutis mängu lahtiseks ja lõi parajalt võimalusi ka Eestile. 19. minutil juhtunu mõjus aga Eesti fännidele valusa maksahaagina – kiirränakul viimase Türgi kaitsja jalgadesse takerdunud Enar Jääger pidi mängust lahkuma. Isegi palli nägemine oma väravas ei mõju teinekord nii ängistavalt, kui näha kohtuniku taskust väljumas roosat kaarti.

Vältimatu häving

Seda, mis Eesti koondise vähe-musse jäämisele järgnes, ei tahaks isegi meenutada. On kurb tõsiasi ja paratamatus, et kui üks mängija väljakult puudub, ei saagi kõikide vastaste

Eestil tuli noruspäi tunnistada Türgi üleolekut. Võidurõõmsad Emre Belözoğlu (vasakul) ja Semih Kaya

Foto: Reuters /Scanpix

19. minutil väljakul juhtunu mõjus Eesti fännidele valusa maksahaagina.

silmas pidamiseks mehi jaguda. Silmanähtavalt rohkem auke Eesti kaitses leidnud väljakuperemehed jõudsidki sihile 44. minutil, kui keskvaljal palli võitnud türklaste kiirränakust pöörutas palli ristnurka Emre Belözoğlu.

Tarmo Rüütli pidi vaheajal kõvasti ajusid ragistama. 55. minutil vahetas peatreener

üksinda ründesse jäänud ja end hingetuks jooksnud Operi asemele Ats Purje ning avapoolajal rüganud Joel Lindpere asendas Sander Puri, kuid särtsakust see ei lisanud. Ülekaalu nautinud ja barcelona-liku söödumänguga palli käima lükanud Türgi lisas teisel poolajal veel teise ja kolmandagi värava. ●

TÜRGI – EESTI 3 : 0 (1 : 0)

Väravad: 44. Emre Belözoğlu, 60. Umut Bulut, 75. Selcuk Inan
Hoiatus: 69. Ats Purje
Eemaldamine: 19. Enar Jääger
Türgi: Tolga Zengin, Hasan Ali Kaldırım, Semih Kaya, Emre Belözoğlu (82. Nuri Sahin), Gökhan Gönül, Umut Bulut (68. Selcuk Inan), Arda Turan, Mehmet Topal, Burak Yıl-

maz, Ömer Toprak, Sercan Sararer (68. Tunay Torun)
Eesti: Sergei Pareiko, Enar Jääger, Taavi Rähn, Ragnar Klavan, Taijo Teniste, Tarmo Kink (77. Kaimar Saag), Konstantin Vassiljev, Martin Vunk, Dmitri Kruglov, Joel Lindpere (56. Sander Puri), Andres Oper (56. Ats Purje)

KÄSIPALL

Eile algasid Eesti meistrivõistlused käsipallis

23

aastat vana on valitseva Eesti meistri HC Kehra/Daisy vanim väljakumängija Kaupo Liiva. Küll aga on eakamad mõlemad väravavahid Mikola Naum ja Aleksandr Tund: vastavalt 31- ja 26-aastane. Üles on antud ka iginoor 37-aastane Roman Glinkin, kuid suure tõenäosusega on tema karjääri siiski lõpetanud. „Vormi ajastamist me ei ole teinud, kõik tähtsamad mängud on ees,” rääkis meeskonna peatreener Jüri Lepp noortest hoolealustest. „Eesti liigas tahame muidugi finaali jõuda ja eks siis ole juba näha, kuidas edasi,” lisas Lepp.

33

Põlva käsipalliklubi kasvandikku esindab sel hooajal kahte Lõuna-Eesti klubi Põlva Servitit ja Värska Originaali. Lisaks pallib Servitis kolm võõrleegionäri. „Meilt läksid koondise mehed Janis Selge ja Mario Karuse Soome ja Priit Poks Viimsisse,” rääkis võistkonna esindaja Andres Neeme. „Eile käis meniskioperatsioonil väravavaht Denis Löökene, lisaks on vigastatud Kristjan Muuga. Ent eesmärk on ikkagi konkureerida Kehraga Eesti meistriliigile, jõuda Balti liigas nelja sekka ja pääseda eurosarjas alagrupist edasi,” lisas ta.

23

Eesti käsipallurit, kellest kolm on naised, mängivad eeloleval hooajal välismaal. Kõige rohkem, 15 pallurit on endale klubi leidnud põhjanaabrite meistriliigas. Koon-dise meestest on aga endiselt kõige tugevamas klubis Mait Patrail, kes teenib leiba Saksamaa meistriliiga meeskonnas Hannover. Teises Bundesliga klubis Aue pallivad Janar Mägi ja Dener Jaanimaa. Mikk Pinnonen mängib Taani Arhusis, Marius Aleksejev Šveitsi Kriens-Luzernis, Martin Johansson Rumeenia Odorheius ja Risto Lepp Luksemburgi Dudelanges.

Murray võttis lõpuks Perry koha üle

Tennis

Oli 1936. aasta, kui britid hakkasid ootama järgmist tennise suurtorniiri võitu. Vahepeal peeti 287 võistlust, kuid mida ei tulnud, oli esikoht. Üleeile öösel sai ootus lõpuks läbi, kui šotlane Andy Murray alistas US Openi finaalis serblase Novak Djokovici 7 : 6 (12 : 10), 7 : 5, 2 : 6, 3 : 6, 6 : 2.

Briti ajalehed ei hoidnud tundeid tagasi. „Jumalale tänu, see on nüüd läbi! Jumalale tänu, Fred Perry saab lõpuks rahus puhata. Jumalale tänu, meil on Andy Murray,” alustas oma lugu The Guardian. Tõepoolest, olümpiavõitja Murray

võitis kaks esimest setti, kuid andis siis kaks järgmist ära. Viendas suutis aga just šotlane oma paremuse maksma panna. Nii võitis ta finaali, mis kestis neli tundi ja 54 minutit. Täpselt sama kaua mängisid 1988. aasta esikoha pärast ka Murray treener Ivan Lendl (USA) ja rootslane Mats Wilander. Siis triumfeeris Wilander.

„Kolmas ja neljas sett olid minu jaoks lõputult rasked. Novak võitles, kuid ka mina võtsin end kokku,” rõõmustas Murray. Ja Djokovic lisas: „Andy väärrib oma esimest suure slämmi võitu. Andsin endast kõik, kuid seekord sellest ei piisanud.”

Perry ja Murray triumfi vahele jääva 76 aastaga on tennis palju muutunud. Kui Perry 1936. aastal viies setis Don Budge'i (USA) alistas, mängis ta puureketiga, US Openi turniiri nimetati veel National Championshipsiks ja mängijad kandsid pikki pükse. Samuti ei tehtud mängust teleülekannet, kiiret lõppmängu ei tuntud ja raha tennisemängu eest ka keegi ei maksnud.

Murray teenis esikohaga 1,9 miljonit dollarit, karjääri jooksul on tema pangaarvele kantud 21,5 miljonit dollarit.

Murray edu seostatakse treener Lendliga, kellega ta alustas koostööd aasta alguses. Legendaarne tennisist ei õpetanud maailma ühele praegusele paremale, kuidas mängida, vaid julgustas võitma. Lendl mäletas väga hästi, mis tunne on kaotada. ● **Kristi Kirsberg**

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
 KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

erinevus rikastab

TASUTA SEANSID 10. – 15.09. Lähemalt www.kino.ee

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

	Kino Artis	Kino Sõprus
12.09	Kes? Pesamunade film - eesti keeles	Vuosaari
	Beebikino: Huvasti, mu kuninganna	Naerata ometi - restaureeritud versioon
	Üks elu	Erinevus rikastab: Pungi sündroom
	Minu õelapsed üksinda kodus - eesti keeles	Erinevus rikastab: Lõpusirge
	Puhastus	Kuutõusu kuningriik
www.kino.ee Estonia pst. 9, Tallinn Solarise keskus Tel. 663 1380		

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO SÕPRUS

EUROPA CINEMAS

MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

PARIS KINO - AASTAST 1955

	Kino Sõprus
12.09	Vuosaari
	Ära kaota lootust
	Hoorade hiilgus
Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee	

RAKVERE TEATRI

POOLE ROHKEM
TEATRIT

10. - 15. septembrini
kõik koduetenduste piletid **-50%.**

rakvereteater.ee piletimaailm.com 32 95 444

ALFA
KURSUS

KRISTLUSE PÕHITÕDEDEST

Kolmekuuline kursus Oleviste kirikus
(Lai tn 50) alates

16. september 2012 kell 14.00 ja

17. september kell 18.30 (noortele)

kord nädalas samadel aegadel.

Kursus on tasuta ja avatud kõigile.

www.oleviste.ee, www.onoored.ee

KES ON JEESUS?

KRISTLUS - KAS IGAV, IGANENUD JA KASUTU?

KAS JUMAL TERVENDAB KA TÄNÄ?

MIKS PALVETADA?

MIKS KOGUDUS?

MIDA TEEB PÜHA VAIM?

KUIDAS JUMAL MEID JUHIB?

Kuulutuste tellimine!

kuulutused@epi.ee

Eesti Kontsert

R 14. september kell 19
Vanemuise kontserdimaja
L 15. september kell 19
Estonia kontserdisaal
**Vanemuise kontserdimaja
hooaja avakontsert**
Antonin Dvořák. "Stabat mater"
VANEMUISE SÜMFOONIAORKESTER
Vanemuise ooperikoor, Tartu Noortekoor
Magdalena Risberg (sopran, Rootsi)
Katarina Giotas (metosopran, Rootsi)
Seok Be Ha (tenor, Korea)
Krisjanis Norvelis (bass, Läti Rahvus-
ooper), Dirigent Paul Mägi
Koostöös teatriga Vanemuine

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

Müük

- Müüa lõhutud kuivad ja märjad küttepuud. Info 509 2933.
- Saetud, lõhutud küttepuud: lepp, kask, sanglepp, saar, kuusk ja segapuud koos transpordiga. Tel 672 5338, mob 525 9433 Võtikmetsa OÜ
- Müüa soodsa hinnaga talusealiha. Info tel 505 9151.
- Ideesid firma sisustamiseks võib leida ju Amsterdamist, kuid miks mitte APUNEKSt. Müüme kasutatud profimööblit, pakettaknaid jne. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 APUNEKS OÜ

Laen

- Laen kinnisvara tagatisel. ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Kinnisvara

- Võtan rendile otse omanikult korteri, tel 508 9052.

EESTI METSAMAAKLER
ostame
**METSAKINNISTUID
JA RAIEÕIGUST**
www.metsamaakler.ee
andres@metsamaakler.ee
7446655, 5285038

AEG
KAUBELDA!

Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke
läbi rääkima metsas
planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust.
Pakkuda võib lageraidest
harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava
lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuude
müük, tellimine: tel 600 5323

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

**TALLINNA
KREMATOORIUM**

Lahkunu transport
krematooriumisse ööpäeva-
ringelt kogu Eesti piires.

Tuhastamismatus
soodsa hinnaga.

Kõik matuseteenused.
KAKS KABELIT ja PEIERUUMI
Suurim urnivalik Eestis.

Tel 623 8808 24h www.krematoorium.ee

**TALLINNA
LINNATEATER**

Maailmale nähtamatud
pisarad
14., 15. septembril 19.00

Ma armastasin sakslast
20., 24. septembril 19.00

Meie, kangelased
19., 20. oktoobril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

Tervis

- Parapsühholoog Ž. Stepanjan
Abi alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, üle-
kaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul.
Konsultatsioon. Tel 585 88910.

Teenus

- NÕUANDELIIN tel 900 5020. Kui elu-
mure vaevab ja vajad hingeabi, anname
soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise
küsimustele. Kõne hind 0,97€/min.
- KAARDIDENNUSTAVAD Tel 900 1727
24 h, h 1,09€/min www.ennustus.ee

Avaldame sügavat kaastunnet
Marek Pajussaarele

ISA
surma puhul
Finantsinspeksioon

Mälestame kolleegi

**ARVI
LAANSALU**
ja avaldame kaastunnet
lähedastele
Securitas Eesti

Vabariigi Presidendi Kantsleil

mälestab leinas
Riigivapi teenetemärgi
kavaleri

**ILMAR
HEINSOOD**
ja avaldab südamlukku
kaastunnet lahkunu
omastele

Vaikus ja rahu on sinuga,
mälestused meiega...

Langetame leinas pea

HARRI ASU
mälestuseks
Südamluk kaastunne
lähedastele
Endised kolleegid
Hoiupanga IT-st

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta
laega saalis, Harju 1, Tallinn

19. septembril kell 18.00
**KIRJANIKE MAJA
SAAL ON ÜHEKS
ÕHTUKS PÄRIS
NÄORAAMAT**
Uus sõnum, vasta saatjale, vasta
kõigile, saada edasi, tule KOHALE...
Etendus JAGATUD
Elo Viidingu tekstidest
Esinevad Kolga KOHALolijad
Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)äpilatele ja
pensionäridele 1 euro

Ost

- Reval Antiik ostab vanu maale,
münste, kuld- ja hõbeesemeid, märke,
mööblit, raamatuid, jms. Pakkuda
võib kõike, mis tundub olevat vana.
Müüriava 2, 6440747, 511 8825

Teated

Kohtutäitur Risto Sepp müüb
enampakkumisel:
Maatulundusmaa Tallinna mnt 21,
Paldiski linn, Harjumaa, üldpind 12 511
m², alghind 15 000 eurot. Enampakku-

Avaldame sügavat kaastunnet
Baltman OÜ Moetanava
teenindajale Ingrid Mäeotsale

EMA
surma puhul
Moetanav

Mälestame kauaaegset treenerit

TIIT PÄÄSUKEST
ja avaldame sügavat
kaastunnet Tõnu Pääsukele
venna surma puhul
ELSF

Nõmme Spordiklubi

avaldab kaastunnet
suusatreeneritele Tõnu ja
Aita Pääsukelele

TIIT PÄÄSUKES
surma puhul

Südamluk kaastunne
Tõnu Pääsukelele venna

TIIT PÄÄSUKES
surma puhul
Spordiklubi Biathlon

Südamluk kaastunne Ilmele
perega kalli abikaasa,
isa ja vanaisa

HARRI ASU
kaotuse puhul
Silvi, Janny ja Mare abikaasadega

Teatame kurbusega,
et on lahkunud armas abikaasa,
isa ja vanaisa

**HARRI
ASU**
29.07.1955 - 08.09.2012
Mälestavad omaksed
Ärasaatmine 15.09.2012 kl 11.30
Pärnamäe Krematooriumis

**TIPOLIIN
KINNISVARABÜROO**

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

**OSTAME - MÜÜME
- ÜÜRIME
TEIE KINNISVARA**
• Kiire ja korrektne vormistamine.
• 15 a. töökogemus.
• **Konsultatsioon tasuta!**
VEO- ja KOLIMISTEENUS

mine toimub 09.10.2012.a kl 13.00.
Enampakkumised on suulised
ning viiakse läbi kohtutäituri büroos,
Narva mnt 7d, A korpus. Palun t
äiendavalt tutvuda enampakkumise
vara ja osalemise tingimustega
www.ametlikudteadaanded.ee

Südamluk kaastunne kolleeg
Sergei Kizijovile armsa ema

ZINAIDA KIZIJOVA
kaotuse puhul
DeRoyal Estonia OÜ pere

Avaldame kaastunnet
Karmen Jollerile armsa õe

KRISTELI
lahkumise puhul
Tallinna Perearstide Selts

Avaldame kaastunnet

SIIRI LAUK
16.II 1956 - 9.IX 2012
Head kolleegi leinab
ERÜ terminoloogiatoimkond

SIIRI LAUK
16.II 1956 - 9. IX 2012
Mälestame ja avaldame sügavat
kaastunnet lähedastele
Eesti Keele Instituut

Ei viibet, ei naasmise lubadust-
lihtsalt aeg oli minna...
Ometi toataied hubasust
sinust jäi siia-sinna

**PEEP
MIGUR**
06.03.1958 - 12.09.2011
Kallist kaasat,
isa, vanaisa ja äia
mälestavad
1.surma-aastapäeval
Ingrid, Mikk ja Stella
perega

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon

08.55 Gilmore'i tüdrukud, 22/22: Head teed (Gilmore Girls, USA 2007)

09.45 Terevisioon*

11.45 OPI*

12.20 27: Kelgud ja rattad*

12.50 Illus maa: Sepikoda keskis*

13.00 Riigikogu infotund. Otseülekanne

14.00 Vabariigi kodanikud*

14.50 Kaua sa kannatad... Justament (ETV 1988)

15.15 Kodutänav: Õnnetus (The Street, Inglise 2006)*

16.15 Gilmore'i tüdrukud, 22/22: Head teed (Gilmore Girls, USA 2007)*

17.00 Aktuaalne kaamera

17.10 Õne 13 (Eesti 2003)

17.40 Südameasi: Vaeslapsed ja hulgu-sed (Heartbeat, Inglise 2003)

18.30 Aktuaalne kaamera

19.00 Ringvaade

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 335/400

06.45 Jetsonid

07.10 Pipi Pikksukk: Pipi käib koolis – või kas ikka käib?

07.35 Pisipõnnide seiklused

08.00 Reporter*

09.00 Ettevaatust inglisa*, 137/194

10.00 Talisman*, 57/100

11.00 Kodus ja võõrsil*, 5326

11.30 Süvahavva*: Uus sari!

12.30 Galileo*: Uus hooaeg!

13.30 Knight Rider: Ründav rüütel

14.30 Südametukse, 249/255

15.30 Punased roosid, 336/400

16.30 Talisman, 58/100

17.30 Ettevaatust inglisa, 138/194

18.30 Kodus ja võõrsil, 5327

19.00 Reporter

20.00 Suur lotokolmapäev

TV3

06.15 Beyblade: metallvõitlejad 1, 34

06.40 Minu väike poni:

07.05 Beyblade: metallvõitlejad 1, 34*

07.30 Simpsonid 9, 20

07.55 Kaunis Lola, 7*

08.50 Kirgede torm, 1462*

09.50 Vaprad ja ilusad, 6302*

10.15 Elu keset linna*

11.10 Omakohus*

11.40 Kõige naljakamad koduvideod*

12.10 Kahjutasu 2, 6: Illus tüdruk trikoos

13.00 Suletud uste taga 2, 1*

14.00 CSI New York 8, 8: Risttee*

15.00 Vaprad ja ilusad, 6303

15.25 Selline on elu!

16.25 Kaunis Lola, 8

17.25 Kirgede torm, 1463

18.30 Kõige naljakamad koduvideod

19.00 Seitsmesed uudised

19.30 Omakohus

20.00 Meisterkock 3, 1: Katsed, 1

20.05 Pealtnägija

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport

21.40 Foorum

22.30 Eesti dokk Varesesaare venelased (Eesti 2012)

23.45 Südameasi: Vaeslapsed ja hulgu-sed (Heartbeat, Inglise 2003)*

00.30 Ringvaade*

01.35 Riigikogu infotund*

02.40 ERR-i uudised

21.00 Meie aasta Siberis: Uus!

21.30 Pilvede all

22.30 Vahelevõtja: Korduvkurjategija

23.30 Hea naine: Karm mäng

00.30 Mentalist: Punane kiri

01.25 NCIS Los Angeles*: Trellide taga

02.10 Krimi*

02.35 Rooli võim.* Saatejuht Raivo Rimm.

03.00 Reporter*

03.50 Prohvet. Dokumentaalne jutustus Priskilla Mändmetsast

04.20 Armastusega Pariisist* (From Paris with Love, Prantsusmaa 2010)

21.00 Nurjatud tüdrukud, 2

22.00 Juurdlust viivad läbi sensitiivid

23.00 Top Gear: 17. hooaeg, 1

01.10 Sündmus, 15: Vastasseis

01.05 Victoria püssi ja panniga 2, 2

01.38 TV3play.ee uudised

01.40 Chicago koodeks 1, 8: Sibulad

02.25 Kuldsuu Ted 2, 4

02.50 Seitsmesed uudised

03.15 Top Gear: 17. hooaeg, 1*

04.10 Victoria püssi ja panniga 2, 2*

04.40 Omakohus*

05.05 Seitsmesed uudised

05.30 Selline on elu!*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Pritsimees Saamuel* **07.20** Siilipoiss Alfredi salapäraseid seiklusi* **07.30** Väike Nicolas* **07.45** Näh* **07.50** LE. Kikerikii: Mart veteriigis (ETV 1983)* **08.20** Miriam mängib peitust (Eesti 2004) **08.30** Volkswagen, 2/8 (ETV 2008) **08.55** Eesti TOP 7* **09.43** ERR-i uudised **17.30** Puutepunkt* **18.00** Geronimo Stiltoni lõbusad lood: Minu uudis! (Itaalia 2008) **18.20** Näh (Inglise 2007) **18.30** Lastetuba **18.45** Pritsimees Saamuel **18.55** Mamma Muu ja vares **19.05** Väike Nicolas **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vn) **20.00** Meie inimesed: Gunnar (ETV 2012) **20.20** Tänavaristlejad* **20.50** Illus maa: Noortalunik Mihkel **21.00** BFM esitleb: Iyhikas Härjasil-mad (Eesti 2012) **21.15** BFM esitleb: Iyhikas Urban tundra (Eesti 2011) **21.30** Troonide mäng, 1/10 (USA 2011) **22.30** Maailma kino Lõbumine (USA 2008) **00.00** Tartu muusi-kapäevad 30 (ETV 2009) **00.35** ERR-i uudised

Kanal 11

06.10 Armastus või raha, 98 **06.55** Heart-land* **07.45** Südametukse, 248 **08.40** Dok-tor Oz* **09.35** Doktor Oz **10.30** Ellen* **11.25**

TV6

06.00 Hommikuraadio **09.00** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 1, 19* **10.00** Kälimehed 2, 5 **11.00** Riskikuller 3 (Trans-porter 3, Prantsusmaa, Suurbritannia 2008) **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 1, 20 **14.00** Farscape – kosmoses kaotsis 4, 74 **15.00** Malaysia, 8 **16.00** Kuidas ma kohtasin teie ema 1, 7* **16.30** Kälimehed 1, 6 **17.30** Rajalt maha 4, 4. Rajalt maha talvel – Kallis, väljas on plekk **18.30** Simpsonid 11, 9* **19.00** Clevelandi show, 18 **19.30** Kuidas ma kohta-sin teie ema 1, 8 **20.00** Moodne perekond, 8

KANAL 12

06.30 Rannavalve* **07.20** Hulljulged* **08.10** Teolt tabatud* **09.00** Reporter **10.00** Gali-leo* **10.30** Vösa-reporteri lõputuur* **11.00** Jututuba **13.00** Rannavalve **13.50** MacCy-ver* **14.45** Walker – Texase korralvur* **15.35** Teolt tabatud **16.25** Merepatrull: Läbi tormi **17.15** MacGyver **18.10** Walker – Texase korralvur **19.00** Tuvikese* **19.30** Tuvike-sed* **20.00** Galileo **20.30** Krimi **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** 88 minutit (88 Minu-tes, USA/ Saksamaa/ Kanada 2007) **23.30** Hulljulged **00.30** Kaks ja pool meest **01.00** Tuvikese **01.25** Tuvikese **01.55** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Oled energiline ja sinus on palju riskijulgust. Seetõttu võid teha panuse vaid ühele kindlale kaardile. Seega – kas kiire võit või hoopis valjult kolisev ämber...

SÕNN Oleks tore kohtuda vana sõbraga. Minevik on väärt mee-nutamist. Kui sul on terviseprob-leeme, millest soovid vabaneda, siis tee täna asjaga algust.

KAKSIKUD Ürita oma hoogu veidi maha võtta, muidu ei jõua keegi sulle järele. Hea päev uute muljete hankimiseks.

VÄHK Sul võib olla tunne, et mateeria ja asjade maailm ei allu su tahtele. Soovid saada mate-riaalse sfääri üle suuremat kont-rolli. Hetkeseis soosib seda.

LÕVI Ajad taga põnevust ja sen-satsioone – halli argipäeva tundub lausa võimatu taluda! Ära ainult ekstsentrilisusega üle pinguta!

NEITSI Võid olla boheemslakus meeoleus ja lasta end fantaasia-test kanda. Unistad päise päeva ajal asjadest, millest romantikud tavaliselt öösel mõtleavad.

KAALUD Otsid selliseid inimesi, kellel on tuleviku suhtes veel unis-tusi ja ideaale. Sinus tõstab pead protest aja möödumise ja inimeste juhmistumise vastu.

SKORPION Mõistus ületab tun-deid, mistõttu sul on raske olemi-sest lihtsalt niisama rõõmu tunda. Kipud sündmusti ja inimsuhteid ülemäära analüüsima.

AMBUR Paljud asjad võivad praegu kulmineeruda. Mõni suhe või olukord võib saavutada soo-tuks uue mõõtm. Oled hinnatud eelkõige kui ekspert, asjatundja.

KALJUKITS Elad kas mälestustes või unistustes – aga kõige parem oleks elada hetkes, olla kohal, tunda elust otseses mõttes rõõmu.

VEEVALAJA Partnerlus kui selline mõjub inspireerivalt. Sõber võib anda sulle põneva idee või oled sina inspiratsiooni allikaks temale. Igatahes tasub täna mõtteid vahe-tada sulle olulistel teemadel.

KALAD Tähelepanu tuleks pöö-rata detailidele ja süsteemile. Võid tulla hea idee peale, kuidas muuta oma tööasjad efektiivsemaks või loominguks. Tervise puhul jälgi rohkem seda, mida sa sööd.

ILM

Kolmapäev +15...+22
Lõuna- ja edelatuul 3–9 m/s

Neljapäev +12...+16
Edelatuul 2–9 m/s

Reede +13...+16
Edela- ja lõunatuul 8–15 (22) m/s

Laupäev +13...+16
Edela- ja läänetuul 7–12 (15) m/s

RISTSÕNA

	MAYA EMBEDDED LANGUAGE KUUPÄEV	HÜVASTI (prants. k.) KITSAS TEE	MARDIKAS TOIMEKAS, TÄRMIKAS, AKTIIVNE	METALL KUNST (ladina k.)	JALGPALLUR ... BÄREN-GRUB POTILILL	PRUUN- VETIKAS TEATER	PÕLATUD INIMENE INDIAS (üks saksa k.)	SEADMED MOES	BEEBI ...FOOBIA (võõrakas)
MÕÕTKAVA									
NOOT									
V-ROOMA INTEL- LIGI GENTINE NÄINE									
V-ROOMA TEENER- AUVAHIT ESE									
...EEDER (kümme- lahukus)									
STIMER									
TUNNUSTUS									
TINT (inglise k.)									
A. LE COQ ... (staadion)									
KÜTUS									
RINDE SELJA- TAGUNE									
HÄNDIKÄP									
...KOGU (lõhedevo- helne pild)									
PORANDA- KATE									
LIIN ITAALIAS									
... DOMINI									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Kohtuvad Venemaa president Vladimir Putin ja USA president Barack Obama.

„Kuule, Barack, kas sa Dostojevski „Kuritööd ja karistust“ oled luge- nud?“ küsis Putin.

„Ei,“ vastab Obama.

„Aga vaat Bush noorem on luge- nud! Eh, sa oled ikka tume vend küll!“

Järgmisel päeval ehivad USA ajalehti suured pealkirjad:

„Putin nimetas Obamat neeg- riks!“

●● Kohtuvad kaks sõpra:

„Me oleksime eile naisega pea- aegu lahkul läinud.“

„Aga miks „peaegu“?“

„Me tülitseme ja ta ütles, et läheb minu juurest ära, aga meikis ennast enne lahkumist nii kaua, et unustas, kuhu pidi minema...“

●● Mees müüb turul koera. Ligi astub huviline:

„On teil ka tark koer?“

„Muidugi.“

„Sõnakuulelik?“

„Loomulikult.“

„Truu?“

„Kohutavalt. Viies kord müün.“

●● Mees kaebab sõbrale:

„Mu naine ütleb, et ma olen liiga impulsiivne. Huvitav, kust tema seda teab?! Me ju kohtusime temaga alles eile!“

Meie maailm

MEIE PLANEET: HARIDUS

NÄE TEHNIKA MUUTUB AINA TARGEMAKS JA TARGEMAKS...

MINU TELEFON PEAB VEEPUUTVUSE KA VASTU...

... AGA SA ISE UJUDA OSKAD?

... KOOLITUSED JUBA KÄIVAD...

MA VIST KÜLL PIDASIN MIDAGI MUUD SILMAS, KUI MA PALUSIN SUL TULEVAKS AASTAKS OMA EESMÄRGID KIRJA PANNA.

MITTE „TÖÖTADA NII VÄHE KUI VÕIMALIK, SAMAS HOIDUDA SARVESOENGULISE TROLLI OTSESE VIHA ALLA SATTUMAST.“

ÄRA SIIS NIMETA SEDA MINU EESMÄRKIDEKS, KUI SA MÕTLED HOOPIS ENDA OMI.

©2011 Scott Adams, Inc. / Dist. by Universal Uclick

SUDOKU Pappocom Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

6	4					5	9
			9		7		
	9	3				6	8
		4		8		2	
7		6		3		1	
	1		7		9		
	5	8			4	9	
4	2			5	8		
						3	5

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

9	6	5	4	8	1	3	2	7
4	1	8	3	2	7	9	6	5
7	3	2	9	5	6	8	1	4
8	7	4	5	1	2	6	3	9
5	2	1	6	9	3	4	7	8
3	9	6	7	4	8	1	5	2
1	8	3	2	7	9	5	4	6
2	5	9	1	6	4	7	8	3
6	4	7	8	3	5	2	9	1

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi: www.epl.ee/sudoku

Disain

Tanel Veenre
toimetaja

KONKURSS

Varsti saab jälle Brunosid ja teisigi

21. septembril on oodata tõelist disainimaailma ilutulestikku, kui Lennusadama ruumides antakse üle 2012. aasta Eesti disainiauhinnad: Bruno auhind parimale tootedisainile ja parimale disainiprojektile, Säsi parimale noorele disainerile, ADC*E auhind parima veebi- ja graafilise disaini lahenduse eest ning esimest korda ka auhind parima teenusdisaini projekti eest.

Seni eri institutsioonide poolt välja antud auhinnad on sel korral koondatud ühise vihmavarju alla eesmärgiga võimendada ühiskonnas disaini häält ja sõnumit. Eesti disainikeskuse juht Jane Oblikas kinnitab, et disainiauhindadega väärtustatakse, tunnustatakse ja propageeritakse head disaini, mis ei paku üksnes esteetilist naudingut, vaid lahendab probleeme ning muudab keskkonna paremaks ja inimlikumaks ning teeb seda loodust säästvalt ja jätkusuutlikult.

UUED TEGIJAD

Säsi, üks üpris sisuline auhind

Säsi meelitas fookusesse Eesti disaini järelkasvu – see on rahaline auhind parimale noorele disainerile väljapaistva disainialase tegevuse eest kahel viimasel aastal. Eesti disainikeskus toetab Säsi võitjat kahel järgneval aastal, esitledes tema töid ja tegemisi, pakkudes tasuta koolitusi ning jagades kontakte. Suurim lootus on tõenäoliselt, et proffide väljasõelutud parimad disainerid saavad peale tähelepanu ja rahalise auhinna ka tõsisemaid pakkumisi ettevõtjalt ja investoritelt, kellega koos need suurepärased ideed suurde maailma viia.

Esimest korda antakse välja ka Antalise noore graafilise disaineri eripreemia.

Eesti disainiauhindade sõu korraldajad on Eesti disainerite liit, Eesti disainikeskus, ADC*Estonia ja teenusmajanduse koda.

Säsi laureaadid:

2005	Sixten Heidmets
2006	Pavel Sidorenko
2007	Kaspar Paas
2010	Karin Luuk

Säsi 2012 nominendid:

- Kärt Ojavee
- Raili Keiv
- Marta Kisand
- Magnuss Haravee
- Matti Öunapuu
- Stella Soomlais
- Janno Nõu
- Sille Sillerdaja
- Indrek Sirkel
- Helena Karelson
- Helene Vetik

Tuleviku nägu tooted

Fotod: disainerid

Matti Öunapuu elektriline pakiveomopeed on tõhus lahendus eelkõige postiveo ja kulleriteenusega tegelevatele ettevõtetele. Mopeedi teeb eriliseks selle kohandatavus pakkide kogusega – suurema koguse puhul liigub ta kolmerattalisena, väiksema koorma korral piisab kahest rattast.

Sille Sikmann on kogunud tarkust nii Tartus, Hämes kui ka Budapestis. See peegeldub ka tema kingakollektsiooni „Charmer” disainikeskuses – näiliselt jahe ja minimalistlik (seda võimendab ka Soome disainerite meeliskombinatsiooni helesinine-valge-beež kasutamine), on ometi selle muusaks Ungari maastikud ja mehed.

Helena Karelsoni karastatud nailonist köögitarvikud tegelevad probleemiga, mis on sundinud kiruma kindlasti paljusid toidumeistreid. Nimelt on ta välja nuputanud riistad, mille varre raskus ja kuju hoiavad toiduse osa õhus, ilma et see määriks lauda ja laud köögitarvikut.

Janno Nõu riidepuu „Haru” on geniaalselt lihtne ja nutikas toode, mis mängib kokku looduse poolt antuga. Iga „Haru” riidepuu teeb unikaalseks selle sünnilugu – pakendil on puu liik ja konkreetse isendi kasvukoordinaadid.

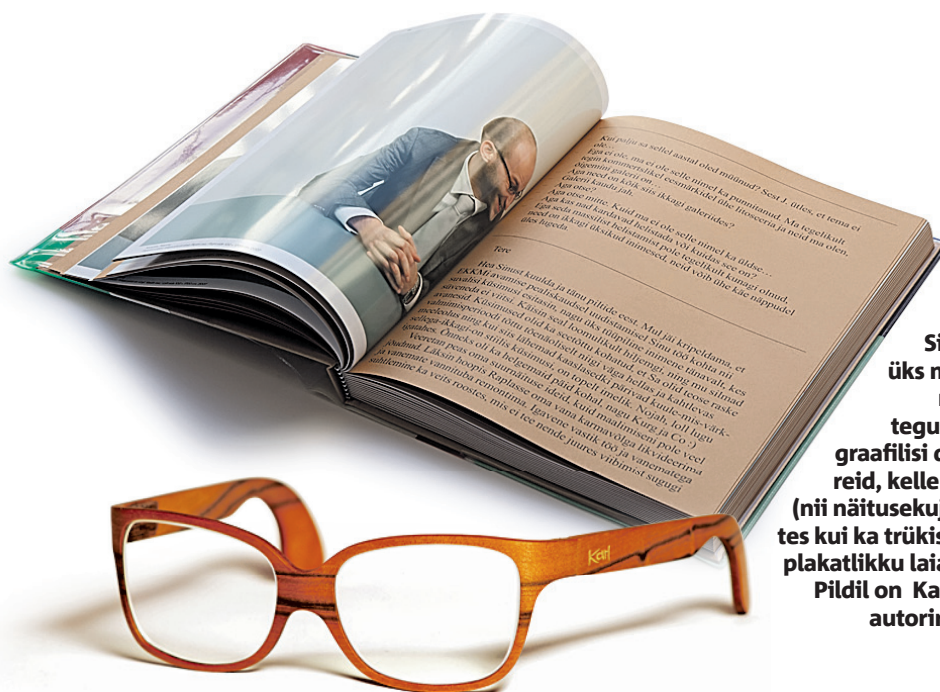
Brändi Stella Soomlais Design töödetest õhku geomeetrilist konstruktiivsust ja isegi mehisust. See ei ole ka ime – autor on oma kotiseeria tegemisel saanud inspiratsiooni automaailma klassikutest.

JUST FILM

noorte- ja lastefilmide festival

Helene Vetik on näide 21. sajandi staardisainerist – tema amplituud on ammendamatu ja sotsiaalset närvi jagub igasse kanalisse. Säsi finaali on valitud Vetikult hirmuäratav kogus töid: Tallinn Dollsile kujundatud ehetest kuni reklaami ja graafilise disaini töödeni. Viimasena öeldutest näiteks ka noorte- ja lastefilmide festivali Just Film identiteeti ja materjale.

Karl Annuse puidust prilliraamid on kahe aastaga teinud läbi tähelelennu ja tema toodete järjekorrad panevad kannatuse kenasti proovile. Seni vaid eritellimusel ja käsitööna valminud raamid arvestavad iga kliendi näokuju ja stiililisi eelistusi, muutes need nõnda tõeliselt šikiks lüksustooteks.

Indrek Sirkel on üks mõjukamaid ja tegusamaid graafilisi disainereid, kelle töodes (nii näitusekujundust kui ka trükistes) on plakatlikku laia joont. Pildil on Kaido Ole autoriraamat.

LEHT + DVD

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetuse: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@ep.ee
Eesti uudised 680 4400, kohalikud uudised 322 3487, välis uudised 680 4455, Ärileht 680 4400, arvamus 680 4450, kultuur 680 4470, sport 680 4490. Tellimine 680 4444, tellimine välismaale KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, reklaam 680 4500. EPL Online www.ep.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT

